

Výzkumná zpráva 2019

Číslo projektu: L02000345

Roční zpráva – rok 2019

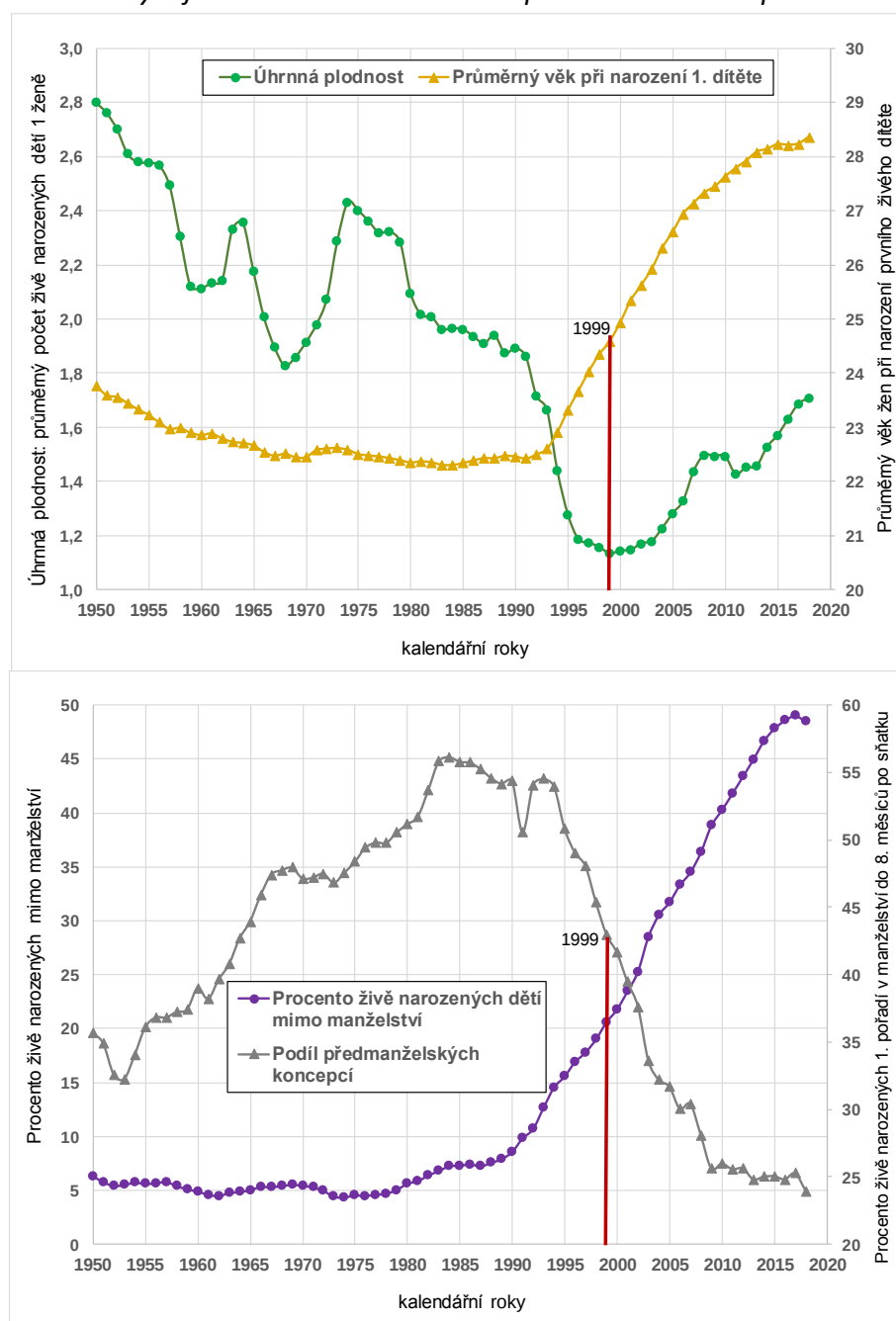
Obsah

Zpráva o současné regionální diferenciaci podle SO ORP se zaměřením na plodnost a úmrtnost	3
Demografický vývoj v ČR v roce 2018	26
Situace ve školství	29
Sociální služby v České republice	32
Informace a zdroje dat:	38
Odborný slovníček:	39

Zpráva o současné regionální diferenciaci podle SO ORP se zaměřením na plodnost a úmrtnost

Demografický vývoj České republiky po roce 1950 lze v zásadě rozdělit do dvou velkých epoch. První z nich trvala do počátku devadesátých let dvacátého století a druhá po tomto datu. Toto druhé období se vyznačuje historicky bezprecedentními demografickými trendy. Nicméně i v prvním období měl vývoj svá specifika.

Obr.1 Vývoj základních charakteristik plodnosti v Česku po roce 1950

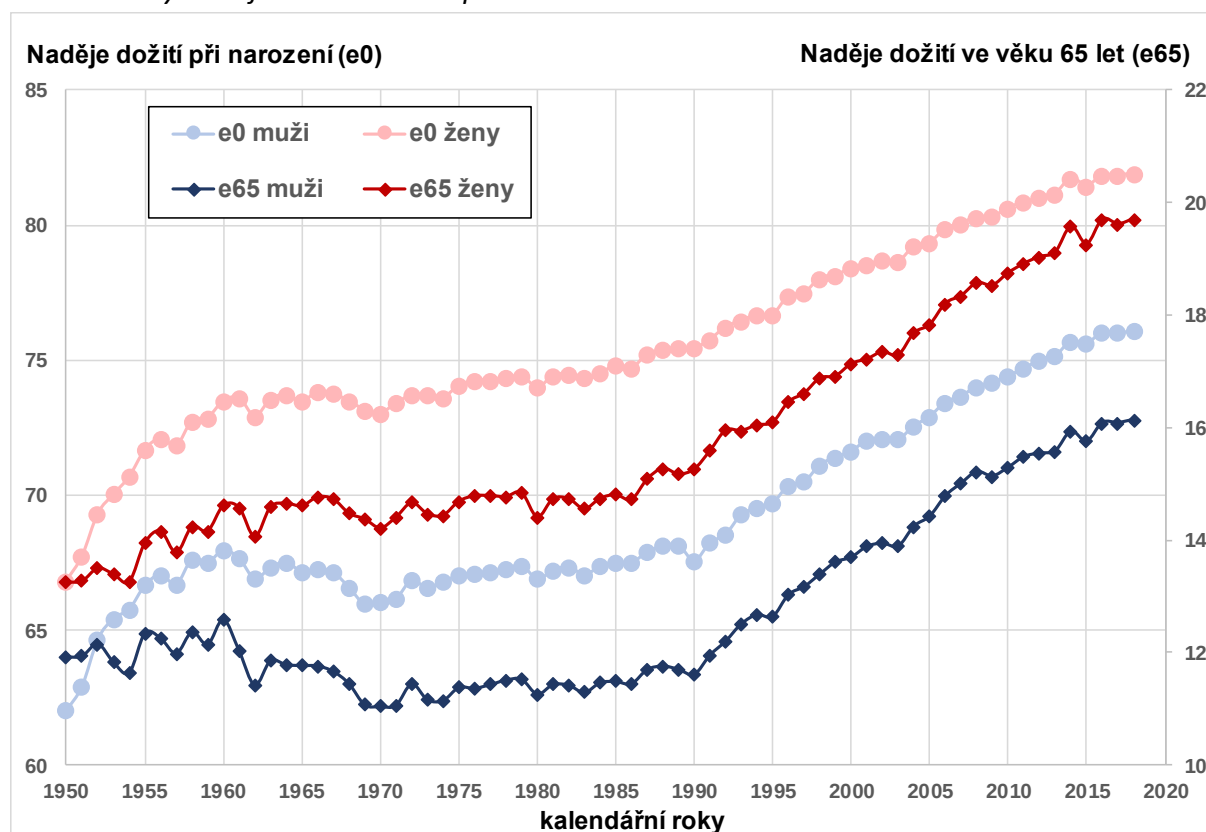
Na rozdíl od většiny evropských zemí, nebyl, na území Česka poválečný vzestup plodnosti příliš vysoký a zejména netrval tak dlouho. Vývoj plodnosti byl v prvním období ovlivněn nepříznivými trendy v ekonomice, obtížnou bytovou situací, omezenými službami a nedostatečnou sítí předškolních zařízení, přestože ekonomická aktivita žen byla velmi vysoká. Z počáteční hodnoty 2,8 živě narozených dětí jedné ženě v reprodukčním věku v roce 1950 klesla hodnota ukazatele úhrnné plodnosti na 2,1 v roce 1960, tedy na hladinu prosté reprodukce, která nebyla v tehdejší době příliš obvyklá. Česko se tak již brzy po válce zařadilo mezi státy s nejnižší úrovní plodnosti na světě. Lokální vzestup úhrnné plodnosti v letech 1963-1964 souvisel se slibem pomoci rodinám s dětmi a se zpřísněním praxe při povolování interrupcí. Teprve systém prorodinných opatření v sedmdesátých letech 20. století znamenal vzestup úhrnné plodnosti až na hodnotu 2,4 v letech 1974 a 1975. V osmdesátých letech 20. století se úroveň plodnosti stabilizovala na hodnotě kolem 2,1-1,9 živě narozených dětí jedné ženě. Počátek 90. let 20. století znamenal nastolení nových, historicky bezprecedentních trendů. V letech 1995-2006 byl průměrný počet živě narozených dětí (úhrnná plodnost) menší nebo roven 1,3 což je hranice extrémně nízké plodnosti (tzv. lowest low fertility). V roce 1999 bylo dokonce zaznamenáno historické minimum s hodnotou 1,13 živě narozených dětí v průměru na jednu ženu. Následující vzestup úhrnné plodnosti byl do určité míry kompenzačního charakteru a vyvrcholil v roce 2018 s hodnotou 1,71. Nedávný hluboký propad úhrnné plodnosti proběhl relativně rychle. Souvisel nejen s přechodem na porody do vyššího věku, ale také se změnami postojů týkajícími se rodiny, která je dnes méně stabilní a není pro všechny jedinou životní prioritou. Průměrný věk žen při narození prvního dítěte byl v minulosti velmi nízký (22-23 let). Výrazně narostl v posledních třech dekáдах a v současnosti (2018) činí 28,4 roku.

O vysokých hodnotách přikládání manželství a rodičovství v Česku do počátku devadesátých let 20. století vypovídaly nízké podíly dětí narozených mimo manželství, tj. do roku 1991 včetně, méně než 10 %. V následujících letech tento ukazatel rychle narůstal a v roce 2018 činil 48,5 %. Ve struktuře dětí narozených mimo manželství výrazně dominují ty, které porodily svobodné matky (90 % ze všech živě narozených mimo manželství v roce 2018). Frekvence předmanželských koncepcí (živě narozené děti v manželství v prvním pořadí 0-7 dokončených měsíců po sňatku, ze všech živě narozených v manželství v prvním pořadí) se v čase měnila. Po roce 1950 tento ukazatel trvale rostl, koncem osmdesátých let 20. století

dokonce činil 55 %. Avšak v průběhu devadesátých let začal plynule klesat, pravděpodobně v souvislosti s rozšířením hormonální antikoncepce, a to na 24 % v roce 2018.

Pokud jde o trendy úmrtnosti po roce 1950, lze v České republice rozlišit tři etapy: od druhé světové války, resp. roku 1950 do počátku šedesátých let, od poloviny šedesátých let do konce osmdesátých let a od konce osmdesátých let dodneška.

Obr.2 Trendy naděje dožití v Česku po roce 1950

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

V první etapě (do poloviny šedesátých let 20. století), pokles míry kojenecké úmrtnosti (dětí zemřelé před prvními narozeninami na 1 000 živě narozených) podstatně přispíval k prodloužení naděje dožití při narození (e0). Ve výsledku pak Česko patřilo v tomto období mezi země s nejnižší úrovní úmrtnosti na světě. Druhou etapu (od poloviny šedesátých let do konce osmdesátých let 20. století) můžeme označit jako dobu, kdy se úmrtnostní poměry zhoršovaly v důsledku nadúmrtnosti ve středním a vyšším věku a na nemoci oběhového systému. U mužů se dokonce naděje dožití zkracovala a u žen stagnovala. Koncem osmdesátých let 20. století začíná třetí etapa charakterizovaná nárůstem naděje dožití při narození, tentokrát v souvislosti

se snižováním úrovně úmrtnosti seniorského věku a zejména na nemoci oběhového systému. Přes tento příznivý obrat má Česko stále horší úmrtnostní ukazatele v porovnání se západní severní, či jižní Evropou.

Současná regionální diferenciaci podle SO ORP

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra. Číselník obcí s rozšířenou působností, byl zaveden sdělením Českého statistického úřadu č. 471/2002 Sb., ze dne 29. října 2002 o zavedení Číselníku obcí s rozšířenou působností, Číselníku obcí s pověřeným obecním úřadem (CISPOU) a Číselníku správních obvodů hl. m. Prahy (CISSOP). V platnost vstoupil dnem 1. ledna 2003 (https://www.czso.cz/csu/czso/ciselnik_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_-cisorp-).

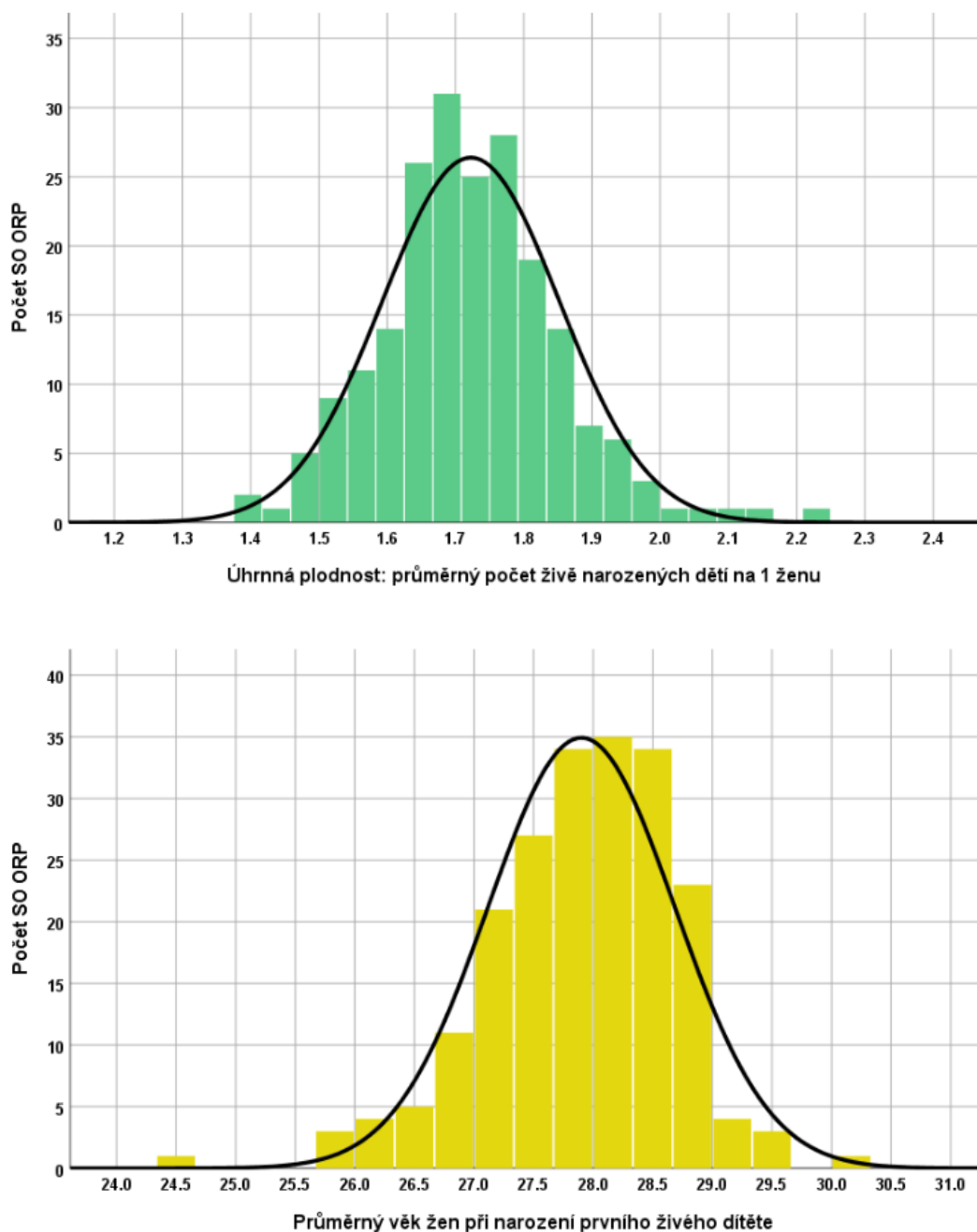
V současnosti je 205 SO ORP a Hl.m.Praha (celkem 206 územních jednotek), které jsou představeny v následující analýze.

Plodnost

V roce 2018 činila průměrná hodnota úhrnné plodnosti počítaná z 206 výše uvedených územních jednotek 1,72 živě narozených dětí na jednu ženu a variačním koeficientem 7,5 %. Minimální hodnota úhrnné plodnosti 1,39 byla zaznamenána v Lipníku nad Bečvou (kód 7104) a naopak maximum 2,21 v ORP Králíky (kód 5305). Průměr počítaný z průměrných věků při narození prvního živého dítěte činil v roce 2018 27,9 let a variační koeficient 2,8 %. Nejmladší prvorodičky byly v Bílině (kód 4201) s věkem 24,6 let, naopak nejstarší v Praze (kód 1101) ve věku 30,3 let.

Histogram znázorňující počty SO ORP podle hodnot úhrnné plodnosti ukazuje, že v roce 2018, 60,2 % těchto obcí mělo úhrnnou plodnost v intervalu 1,6-1,8; 23,3 % ORP vykazovalo vyšší hodnoty úhrnné plodnosti než 1,8 a 16,5 % ORP menší než 1,6 živě narozených dětí na jednu ženu. Průměrný věk při narození prvního dítěte byl koncentrován v roce 2018 do věku 27-29 let (84,5 % ORP), prvorodičky mladší než 27 let byly v 11,7 % ORP a starší než 29 let v 3,9 % ORP.

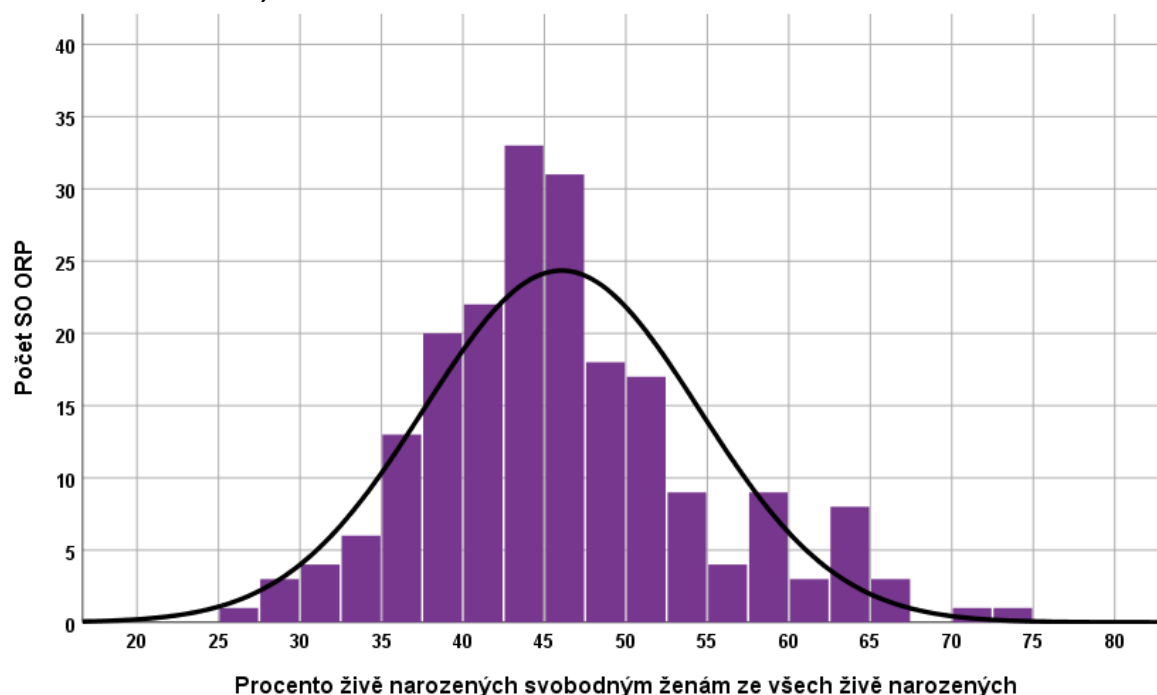
Obr.3 Histogram rozložení počtu SO ORP podle úhrnné plodnosti a průměrného věku žen při narození prvního živého dítěte v Česku v roce 2018

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Výrazná regionální diferenciacce existuje v současnosti podle podílu dětí živě narozených svobodným ženám ze všech živě narozených. Minimální podíl 27,1 % byl v roce 2018 v SO ORP Jablunkov (kód 8110), zatímco maximum 74,2 % těchto dětí se nacházelo v Bílině (kód 4201). V polovině (51,5 %) ORP se 40-50 % dětí rodilo svobodným matkám, ve 25,7 % ORP tyto děti dokonce převyšovaly 50 % a v 22,8 % ORP to bylo méně než 40 %.

Obr. 4 Histogram rozložení počtu SO ORP podle podílu živě narozených svobodným matkám ze všech živě narozených v Česku v roce 2018

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Uvedené tři ukazatele byly pak použity pro typologii charakteru plodnosti v SO ORP v roce 2018. Typologie byla provedena metodou hierarchické shlukové analýzy, kde vstupními proměnnými byly: úhrnná plodnost, průměrný věk žen při narození prvního živého dítěte a podíl živě narozených svobodným matkám ze všech živě narozených. Tyto proměnné byly transformovány na Z-skóry a dále byla pro výpočet použita Wardova seskupovací metoda a čtverec Eukleidovské vzdálenosti. SO ORP byly rozděleny do sedmi skupin. Jejich přehled s průměrnými hodnotami ve skupině a charakteristikou skupiny je uveden v Tabulce 1.

Nejčetnější skupinu (N=61) představují ORP s průměrnými hodnotami ve všech třech uvažovaných ukazatelích (skupina 1). Druhá nejčetnější skupina (N=47) byla charakterizována relativně nízkou plodností, staršími matkami, ale nízkým podílem živě narozených svobodným matkám (skupina 6). Svobodné mateřství bylo nejfrekventovanější u žen s průměrnou úrovní plodnosti, ale, které rodily své děti v mladším věku (skupina 2). Odlišnou skupinu častého svobodného mateřství představují také ORP (N=22) s nejnižší úrovní plodnosti (skupina 7).

Tabulka 1 Typologie SO ORP na základě charakteristik plodnosti

Skupina	Charakteristika skupiny	Úhrnná plodnost	Průměrný věk při narození prvního živého dítěte	Procento živě narozených svobodným ženám	Počet ORP ve skupině (N)
1	Průměrná plodnost, průměrný věk prvorodiček, průměrné svobodné mateřství	1,733	27,8	45,7	61
2	Průměrná plodnost, nejmladší matky, nejvyšší podíl živě narozených svobodným matkám	1,721	26,5	63,9	16
3	Vyšší plodnost, starší matky, nízký podíl svobodných matek	1,792	28,8	40,0	28
4	Vysoká plodnost, průměrný věk matek, polovina dětí se rodí svobodným matkám	1,903	27,5	50,6	15
5	Vysoká plodnost, starší matky, velmi nízký podíl svobodných matek	1,921	28,3	34,8	17
6	Nízká plodnost, starší matky, nízký podíl svobodných matek	1,613	28,4	42,6	47
7	Nejnižší plodnost, mladé matky, vyšší podíl dětí narozených svobodným matkám	1,563	26,9	54,7	22
Celkem		1,722	27,9	46,0	206

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Zařazení jednotlivých SO ORP do výše uvedených sedmi skupin je uvedeno v následujících tabulkách. Při interpretaci je nutno mít na zřeteli, že se jedná o generalizaci, kdy každá ze tří proměnných měla při zařazení do skupiny stejnou váhu.

Kód ORP	úhrnná plodnost	průměrný věk při narození prvního živého dítěte	procento živě narozených svobodným ženám	Název ORP
Skupina 1				
<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=61	Průměrná plodnost, průměrný věk prvorodiček, průměrné svobodné mateřství			
2104	1,803	27,7	46,0	Čáslav
2106	1,762	28,1	42,7	Český Brod
2109	1,699	27,7	45,5	Kladno
2110	1,779	28,0	44,5	Kolín
2112	1,741	28,2	45,7	Kutná Hora
2113	1,785	28,1	38,4	Lysá nad Labem
2117	1,670	27,7	49,4	Neratovice
2118	1,728	28,2	44,6	Nymburk
2119	1,661	27,4	47,8	Poděbrady
2121	1,790	27,4	47,9	Rakovník
2123	1,689	27,8	50,7	Sedlčany
2124	1,701	27,6	44,5	Slaný
3104	1,725	27,9	46,4	Dačice
3105	1,671	27,7	51,9	Jindřichův Hradec
3109	1,797	27,6	45,1	Prachatice
3110	1,759	28,3	46,8	Soběslav
3111	1,724	28,3	46,3	Strakonice
3112	1,778	28,0	42,9	Tábor
3116	1,701	28,0	44,5	Vimperk
3202	1,716	27,3	47,4	Domažlice
3205	1,624	27,4	48,5	Klatovy
3206	1,771	27,6	47,4	Kralovice
3208	1,694	28,1	46,0	Nýřany
3210	1,697	27,5	44,7	Přeštice
3211	1,709	27,9	46,8	Rokycany
3212	1,822	27,4	50,6	Stod
3215	1,681	28,0	57,8	Tachov
4205	1,694	27,5	49,9	Litoměřice
4211	1,697	27,4	49,8	Roudnice nad Labem
5103	1,765	27,8	49,3	Jablonec nad Nisou
5105	1,779	28,2	43,7	Liberec
5110	1,741	28,2	42,0	Železný Brod
5202	1,639	27,7	43,6	Dobruška
5207	1,723	27,1	46,0	Jičín
5208	1,697	28,0	41,5	Kostelec nad Orlicí
5214	1,785	28,3	52,5	Trutnov
5302	1,753	28,2	46,0	Hlinsko
5303	1,741	28,1	44,4	Holice
5304	1,725	27,7	47,5	Chrudim
5308	1,676	27,8	52,3	Moravská Třebová
5311	1,685	27,7	40,2	Přelouč
5312	1,706	27,0	49,0	Svitavy
5313	1,821	27,3	42,7	Ústí nad Orlicí
5314	1,758	27,7	44,3	Vysoké Mýto
6104	1,736	27,7	41,1	Chotěboř
6110	1,765	28,3	45,8	Pelhřimov
6112	1,751	28,3	42,4	Telč
6205	1,797	27,7	41,6	Bučovice
6207	1,760	28,3	38,6	Hustopeče
6208	1,806	27,4	42,0	Ivančice
6211	1,658	27,9	49,0	Mikulov
6220	1,771	27,4	47,5	Znojmo
7111	1,701	27,9	50,8	Šumperk
7112	1,715	28,2	50,2	Uničov
7203	1,742	27,9	43,9	Kroměříž
7210	1,707	28,2	39,7	Valašské Meziříčí
8101	1,746	27,6	45,0	Bílovec
8113	1,752	27,3	35,7	Kravaře
8115	1,804	27,9	44,7	Nový Jičín
8119	1,716	27,7	50,7	Ostrava
8121	1,736	27,7	35,2	Třinec
Průměr	1,733	27,8	45,7	

Kód ORP	úhrnná plodnost	průměrný věk při narození prvního živého dítěte	procento živě narozených svobodným ženám	Název ORP
Skupina 2	<i>Charakteristika skupiny</i>			
N=16	Průměrná plodnost, nejmladší matky, nejvyšší podíl živě narozených svobodným matkám			
3213	1,717	27,0	60,1	Stříbro
4102	1,613	26,9	59,2	Cheb
4104	1,790	27,0	70,0	Kraslice
4107	1,663	26,6	60,6	Sokolov
4201	1,662	24,6	74,2	Blžina
4202	1,629	27,0	58,3	Děčín
4203	1,731	26,9	59,8	Chomutov
4204	1,658	25,7	62,4	Kadaň
4206	1,657	25,9	63,1	Litvínov
4209	1,644	25,9	66,6	Most
4215	1,682	26,7	66,0	Varnsdorf
4216	1,835	26,8	63,8	Žatec
5108	1,871	26,7	63,6	Tanvald
5201	1,874	26,3	64,7	Broumov
8103	1,708	27,3	64,0	Bruntál
8122	1,801	27,3	66,4	Vítkov
Průměr	1,721	26,5	63,9	

Kód ORP	úhrnná plodnost	průměrný věk při narození prvního živého dítěte	procento živě narozených svobodným ženám	Název ORP
Skupina 3	<i>Charakteristika skupiny</i>			
N=28	Vyšší plodnost, starší matky, nízký podíl svobodných matek			
2102	1,809	28,9	42,8	Beroun
2103	1,798	28,9	34,9	Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
2105	1,807	29,6	32,4	Černošice
2107	1,721	28,6	38,9	Dobříš
2116	1,849	28,6	42,9	Mnichovo Hradiště
3102	1,716	28,7	40,3	České Budějovice
3201	1,880	28,7	48,9	Blovice
3207	1,861	28,7	46,4	Nepomuk
5109	1,839	28,7	45,5	Turnov
5205	1,704	28,8	39,0	Hradec Králové
5210	1,797	29,5	46,6	Nová Paka
5307	1,828	28,5	36,9	Litomyšl
6102	1,852	28,6	41,6	Havlíčkův Brod
6109	1,799	28,5	36,8	Pacov
6115	1,870	29,1	36,3	Žďár nad Sázavou
6201	1,720	28,5	40,5	Blansko
6202	1,696	28,5	38,5	Boskovice
6203	1,779	29,3	38,4	Brno
6209	1,790	29,1	35,0	Kuřim
6219	1,826	28,5	42,4	Vyškov
7105	1,901	29,0	43,1	Litovel
7107	1,794	28,5	41,3	Olomouc
7205	1,784	28,9	39,9	Otrokovice
7208	1,766	28,5	38,5	Uherský Brod
7211	1,781	28,6	33,3	Vizovice
7212	1,752	28,9	42,7	Vsetín
8105	1,734	28,8	38,8	Frenštát pod Radhoštěm
8109	1,719	28,5	38,0	Hlučín
Průměr	1,792	28,8	40,0	

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Kód ORP	úhrnná plodnost	průměrný věk při narození prvního živého dítěte	procento živě narozených svobodným ženám	Název ORP
Skupina 4	<i>Charakteristika skupiny</i>			
N=15	Vysoká plodnost, průměrný věk matek, polovina dětí se rodí svobodným matkám			
2114	1,899	27,0	48,0	Mělník
2125	1,937	27,8	49,3	Vlašim
3103	1,972	27,1	51,5	Český Krumlov
3106	1,847	27,2	56,6	Kaplice
3113	1,962	27,2	46,4	Trhové Sviny
3115	1,860	27,1	44,2	Týn nad Vltavou
4214	1,832	27,3	57,7	Ústí nad Labem
5204	1,853	27,5	46,2	Hořice
5213	1,842	27,6	45,1	Rychnov nad Kněžnou
5301	1,783	27,8	54,3	Česká Třebová
5305	2,213	27,5	62,5	Králíky
6213	1,903	27,8	44,0	Pohořelice
7106	1,925	28,1	50,2	Mohelnice
7110	1,815	27,7	55,8	Šternberk
8112	1,897	27,8	47,1	Kopřivnice
Průměr	1,903	27,5	50,6	

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Kód ORP	úhrnná plodnost	průměrný věk při narození prvního živého dítěte	procento živě narozených svobodným ženám	Název ORP
Skupina 5	<i>Charakteristika skupiny</i>			
N=17	Vysoká plodnost, starší matky, velmi nízký podíl svobodných matek			
5104	1,934	28,5	41,2	Jilemnice
5206	2,119	28,3	44,3	Jaroměř
5211	1,884	28,1	36,9	Nové Město nad Metují
5310	1,857	28,0	37,2	Polička
5315	2,072	28,1	39,6	Žamberk
6101	1,969	28,1	39,6	Bystřice nad Pernštejnem
6108	2,138	28,7	33,5	Nové Město na Moravě
6114	1,941	27,7	33,2	Velké Meziříčí
6214	2,011	28,7	39,3	Rosice
6215	1,861	28,5	31,3	Slavkov u Brna
6216	1,922	28,6	29,9	Šlapanice
6217	1,953	28,6	32,1	Tišnov
6221	1,887	28,3	33,9	Židlochovice
7202	1,824	28,2	33,9	Holešov
7204	1,752	28,1	29,5	Luhačovice
7209	1,775	28,0	28,6	Valašské Klobouky
8110	1,750	27,8	27,1	Jablunkov
Průměr	1,921	28,3	34,8	

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Kód ORP	úhrnná plodnost	průměrný věk při narození prvního živého dítěte	procento živě narozených svobodným ženám	Název ORP
Skupina 6	<i>Charakteristika skupiny</i>			
N=47	Nízká plodnost, starší matky, nízký podíl svobodných matek			
1101	1,562	30,3	36,5	Praha
2101	1,622	28,9	43,7	Benešov
2108	1,580	28,2	44,5	Hořovice
2111	1,640	28,5	38,0	Kralupy nad Vltavou
2115	1,696	28,4	42,7	Mladá Boleslav
2120	1,591	28,0	44,1	Příbram
2122	1,680	28,8	37,4	Říčany
2126	1,633	28,6	48,7	Votice
3101	1,584	28,3	40,0	Blatná
3108	1,685	28,4	47,3	Písek
3114	1,597	27,7	48,5	Třeboň
3209	1,664	28,6	41,0	Plzeň
3214	1,665	28,7	48,6	Sušice
4103	1,560	28,0	52,4	Karlovy Vary
5107	1,606	28,6	50,6	Semily
5203	1,567	27,6	46,8	Dvůr Králové nad Labem
5209	1,666	28,4	40,3	Náchod
5215	1,651	28,7	45,9	Vrchlabí
5306	1,522	28,1	46,3	Lanškroun
5309	1,659	28,7	40,9	Pardubice
6103	1,508	28,7	37,7	Humpolec
6105	1,666	28,3	38,6	Jihlava
6106	1,548	27,5	42,9	Moravské Budějovice
6107	1,566	28,0	36,8	Náměšť nad Oslavou
6111	1,713	28,6	44,2	Světlá nad Sázavou
6113	1,621	28,1	39,0	Třebíč
6204	1,621	28,2	45,4	Břeclav
6206	1,627	28,1	45,7	Hodonín
6210	1,623	28,5	40,7	Kyjov
6212	1,529	27,8	41,7	Moravský Krumlov
6218	1,496	29,0	40,1	Veselí nad Moravou
7101	1,659	28,7	42,8	Hranice
7103	1,509	28,9	40,2	Konice
7104	1,393	27,8	38,3	Lipník nad Bečvou
7108	1,711	28,5	44,0	Prostějov
7109	1,651	28,4	45,1	Přerov
7113	1,674	28,5	43,2	Zábřeh
7201	1,703	28,5	43,3	Bystřice pod Hostýnem
7206	1,683	28,9	43,3	Rožnov pod Radhoštěm
7207	1,538	28,9	36,4	Uherské Hradiště
7213	1,660	29,4	32,0	Zlín
8104	1,500	28,0	37,9	Český Těšín
8106	1,690	28,5	42,0	Frýdek-Místek
8107	1,635	29,0	35,1	Frýdlant nad Ostravicí
8108	1,584	27,7	49,0	Havířov
8116	1,600	27,9	47,5	Odry
8117	1,676	28,3	43,6	Opava
Průměr	1,613	28,4	42,6	

Kód ORP	úhrnná plodnost	průměrný věk při narození prvního živého dítěte	procento živě narozených svobodným ženám	Název ORP
Skupina 7	<i>Charakteristika skupiny</i>			
N=22	Nejnižší plodnost, mladé matky, vyšší podíl dětí narozených svobodným matkám			
3107	1,496	26,9	52,0	Milevsko
3117	1,546	27,2	50,0	Vodňany
3203	1,575	26,2	50,0	Horažďovice
3204	1,640	27,4	51,5	Horšovský Týn
4101	1,525	26,3	52,8	Aš
4105	1,576	26,6	53,5	Mariánské Lázně
4106	1,412	27,8	54,2	Ostrov
4207	1,678	27,2	56,7	Louny
4208	1,604	27,1	54,5	Lovosice
4210	1,508	27,0	62,5	Podbořany
4212	1,493	26,0	58,0	Rumburk
4213	1,654	27,0	53,3	Teplice
5101	1,697	27,2	53,6	Česká Lípa
5102	1,643	27,5	52,5	Frýdlant
5106	1,539	27,1	52,8	Nový Bor
5212	1,597	26,8	48,1	Nový Bydžov
7102	1,629	27,5	55,5	Jeseník
8102	1,582	26,9	51,8	Bohumín
8111	1,530	26,4	58,3	Karviná
8114	1,463	26,8	57,5	Krnov
8118	1,568	26,4	58,8	Orlová
8120	1,436	27,3	64,6	Rýmařov
Průměr	1,563	26,9	54,7	

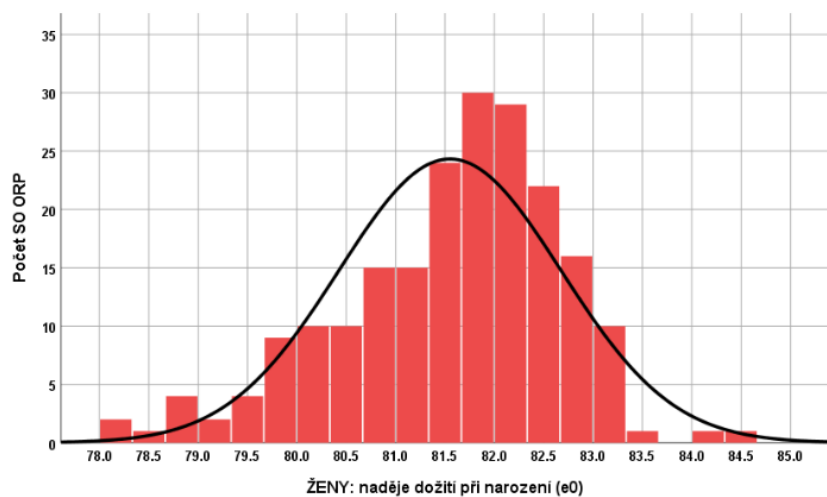
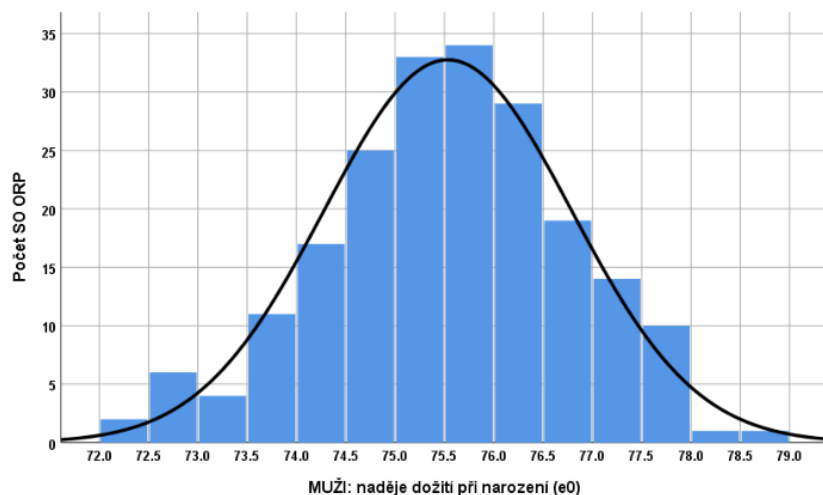
Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Úmrtnost - délka života

Podle úmrtnostních tabulek za SO ORP z období 2014-2018 činila průměrná hodnota naděje dožití při narození (e0) počítaná z 206 výše uvedených územních jednotek 75,5 let pro muže a 81,6 let u žen. Průměrný počet let zbývajících na dožití 65letým osobám (e65 naděje dožití ve věku 65 let) byla 15,8 let u mužů a 19,4 let u žen (počítaná jako průměr hodnot ORP). Regionální (podle ORP) variabilita měřená variačním koeficientem byla vyšší u naděje dožití ve věku 65 let (muži: 4,5 %; ženy: 3,8 %) zatímco u naděje dožití při narození činila u mužů 1,7 % a u žen 1,4 %. Minimální hodnota naděje dožití při narození byla zaznamenána u mužů (72,1 let) ve Vítkově (kód 8122) a u žen (78,1 let) v Litvínově (kód 4206). Maximum tohoto ukazatele bylo u mužů (78,7 let) v Novém Městě nad Metují (kód 5211) a u žen (84,5 let) v Náměšti nad Oslavou (kód 6107). Pokud jde o roky zbývajících na dožití seniorské populaci, tj. ve věku 65 let,

tak minimální naději dožití ve věku 65 let mají muži (13,9 let) v Podbořanech (kód 4210) a ženy (17,4 let) v Podbořanech (kód 4210) a Rumburku (kód 4212). Naopak maximální hodnoty tohoto ukazatele jsou u mužů (17,7 let) v Novém Městě nad Metují (kód 5211) a u žen (21,1 let) v Náměšti nad Oslavou (kód 6107).

Obr. 5 Histogram rozložení počtu SO ORP podle naděje dožití při narození mužů a žen v Česku v roce 2018

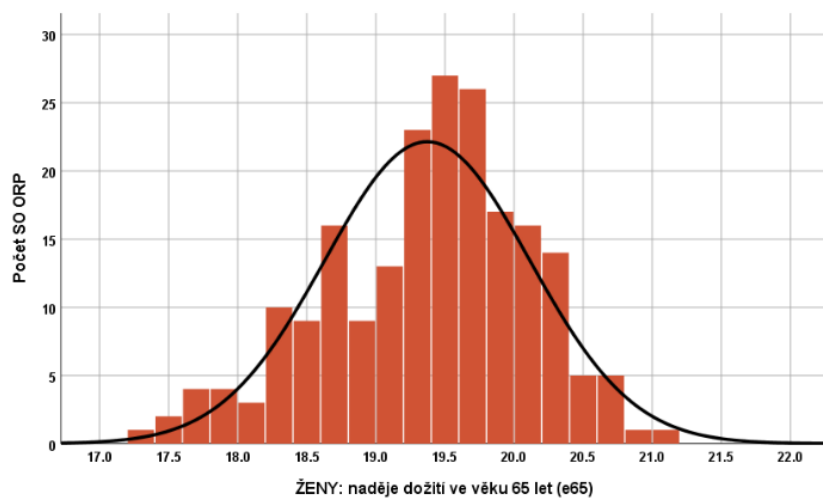
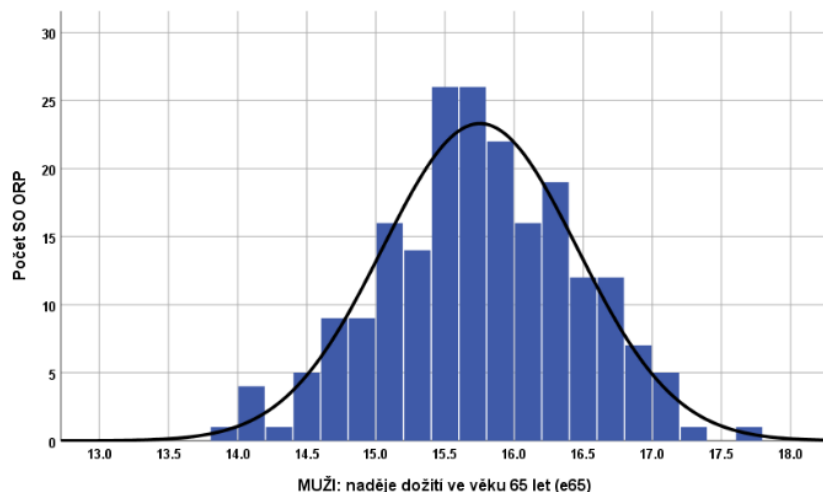

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Histogramy znázorňující počty SO ORP podle hodnot naděje dožití při narození ukazují, že v období 2014-2018 mělo 55,8 % mužů naději dožití při narození v intervalu 75-77 let, zatímco kratší očekávaná délka života (méně než 75 let) byla v 31,6 % ORP, a naopak delší než 77 let ve 12,6 % ORP. Rozložení ORP podle naděje dožití při narození žen je více zešíkmeno (záporně,

tj. vyšší četnosti při delší naději dožití). V intervalu 80-82 let se nacházelo 50,5 % ORP, zatímco kratší naděje dožití než 80 let byla v 10,7 % ORP, ale ve 38,8 % byla delší než 82 let.

Obr. 6 Histogram rozložení počtu SO ORP podle naděje dožití ve věku 65 let mužů a žen v Česku v roce 2018

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Regionální diferenciace naděje dožití 65letých podle ORP je podobná jako u naděje dožití při narození. U mužů 50,5 % ORP vykazovalo e65 (naději dožití 65leté osoby) v intervalu 15-16 let. Na druhé straně 35,4 % ORP mělo tuto naději delší než 16 let a 14,1 % kratší než 15 let. Naději dožití 65letých žen v intervalu 19-20 let vykazovalo 51,5 % ORP, kratší než 19 let mělo 28,2 % ORP, a naopak delší než 20 let 20,4 % ORP.

Uvedené čtyři ukazatele (e0 muži, ženy; e65 muži, ženy) byly použity pro typologii charakteru úmrtnosti v SO ORP v období 2014-2018. Typologie byla provedena metodou hierarchické shlukové analýzy, kde vstupními proměnnými byly: naděje dožití při narození mužů a žen a naděje dožití ve věku 65 let mužů a žen. Tyto proměnné byly transformovány na Z-skóry a dále byla pro výpočet použita Wardova seskupovací metoda a čtverec Eukleidovské vzdálenosti. SO ORP byly rozděleny do sedmi skupin. Jejich přehled s průměrnými hodnotami ve skupině a charakteristikou skupiny je uveden v Tabulce 2.

Tabulka 2 Typologie SO ORP na základě charakteristik očekávané délky života

Skupina	Charakteristika skupiny	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Počet SO ORP
1	Nejvyšší úmrtnost	73,0	78,8	14,4	17,7	9
2	Vysoká úmrtnost	73,9	80,1	14,8	18,4	26
3	Průměrná úmrtnost mužů, nadprůměrná úmrtnost žen	75,5	80,5	15,6	18,6	16
4	Nadprůměrná úmrtnost mužů, průměrná úmrtnost žen	75,0	81,5	15,4	19,3	46
5	Podprůměrná úmrtnost seniorských mužů, nadprůměrná úmrtnost žen	76,9	81,3	16,3	19,1	10
6	Nízká úmrtnost	75,8	82,2	16,0	19,9	68
7	Nejnižší úmrtnost	77,3	82,8	16,8	20,2	31
Celkem		75,5	81,6	15,8	19,4	206
	Charakteristika skupiny	Index: relativní hodnota vzhledem k celkovému průměru				
1	Nejvyšší úmrtnost	0,966	0,966	0,912	0,913	9
2	Vysoká úmrtnost	0,978	0,982	0,942	0,952	26
3	Průměrná úmrtnost mužů, nadprůměrná úmrtnost žen	0,999	0,987	0,992	0,960	16
4	Nadprůměrná úmrtnost mužů, průměrná úmrtnost žen	0,994	0,999	0,977	0,995	46
5	Podprůměrná úmrtnost seniorských mužů, nadprůměrná úmrtnost žen	1,018	0,997	1,037	0,986	10
6	Nízká úmrtnost	1,004	1,008	1,015	1,025	68
7	Nejnižší úmrtnost	1,024	1,016	1,067	1,043	31
Celkem		1	1	1	1	206

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

V tabulce 2 jsou uvedeny hodnoty nadějí dožití, což znamená, že **čím vyšší hodnota, tím nižší úroveň úmrtnosti**. Nejčtenější skupinu (N=68) představují ORP s nízkou úrovní úmrtnosti, tj. delší naděje dožití, u všech čtyř ukazatelů (skupina 6). Druhá nejčtenější skupina (N=46) byla charakterizována nadprůměrně vysokou úmrtností mužů a průměrnou úmrtností žen (skupina 4). Tato kombinace ve výsledku znamená největší rozdíl mezi intenzitou úmrtnosti mužů a žen. Tento rozdíl činil (ve skupině 4) 6,45 let u naděje dožití při narození a 3,89 let u naděje dožití ve věku 65 let. Na třetím místě podle četnosti se nachází 31 ORP s velmi nízkou úrovní úmrtnosti, tj. s nejdelšími naději dožití (skupina 7). Naopak velmi nepříznivá situace je v 9 ORP s nejkratšími nadějemi dožití (skupina 1) a také 26 ORP s vysokou úmrtností (skupina 2).

Zařazení jednotlivých SO ORP do výše uvedených sedmi skupin je uvedeno v následujících tabulkách. Při interpretaci je nutno mít na zřeteli, že se jedná o generalizaci, kdy každá ze čtyř proměnných měla při zařazení do skupiny stejnou váhu.

Kód ORP	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Název ORP
Skupina 1	<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=9	Nejvyšší úmrtnost				
4210	72,8	78,8	13,9	17,4	Podbořany
4212	72,6	78,3	14,2	17,4	Rumburk
8118	72,5	78,7	14,4	17,5	Orlová
4204	73,3	78,3	14,5	17,6	Kadaň
4213	73,5	78,9	14,5	17,7	Teplice
4206	72,9	78,1	14,1	17,7	Litvínov
4107	73,5	79,2	14,7	17,9	Sokolov
4209	73,1	79,0	14,3	18,0	Most
4201	72,6	79,6	14,7	18,1	Bílina
Průměr	73,0	78,8	14,4	17,7	

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Kód ORP	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Název ORP
Skupina 2	<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=26	Vysoká úmrtnost				
5305	75,4	79,4	15,0	17,7	Králíky
5102	74,0	79,8	14,9	17,8	Frýdlant
4208	74,2	79,9	14,9	18,0	Lovosice
2113	74,9	80,4	15,1	18,0	Lysá nad Labem
4203	73,8	79,7	14,8	18,2	Chomutov
4205	74,2	80,0	14,7	18,2	Litoměřice
5108	74,0	80,0	15,1	18,3	Tanvald
2126	74,1	79,8	14,8	18,3	Votice
4207	73,8	80,5	14,5	18,3	Louny
4101	74,2	78,9	15,0	18,3	Aš
8103	73,7	80,4	14,7	18,3	Bruntál
4104	74,0	79,4	15,0	18,4	Kraslice
5101	74,1	80,4	14,9	18,5	Česká Lípa
8111	72,7	80,1	14,2	18,5	Karviná
8102	74,0	79,9	14,9	18,5	Bohumín
8110	74,0	80,8	15,2	18,5	Jablunkov
8116	73,8	81,0	15,0	18,6	Odry
4216	73,4	79,6	15,1	18,6	Žatec
7102	74,2	80,3	14,8	18,6	Jeseník
8122	72,1	79,7	14,1	18,7	Vitkov
3215	74,7	80,7	15,0	18,7	Tachov
8114	73,4	80,2	14,7	18,7	Krnov
3117	74,4	80,9	15,1	18,9	Vodňany
8120	73,7	80,1	14,6	18,9	Rýmařov
8119	74,0	80,5	15,3	19,0	Ostrava
7103	72,7	80,4	14,5	19,3	Konice
Průměr	73,9	80,1	14,8	18,4	

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Kód ORP	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Název ORP
Skupina 3	<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=16	Průměrná úmrtnost mužů, nadprůměrná úmrtnost žen				
4105	74,6	80,1	15,5	18,3	Mariánské Lázně
4211	76,3	81,0	15,7	18,3	Roudnice nad Labem
3103	75,4	80,7	15,6	18,3	Český Krumlov
3116	76,8	80,3	15,5	18,5	Vimperk
4102	74,9	80,1	15,9	18,5	Cheb
3213	75,6	80,3	15,6	18,6	Stříbro
2124	75,3	79,8	15,3	18,6	Slaný
3211	75,3	80,5	15,3	18,6	Rokycany
2117	75,5	81,0	15,8	18,7	Neratovice
4106	74,7	80,0	15,6	18,7	Ostrov
3206	75,6	81,0	16,2	18,7	Kralovice
2106	76,0	80,7	15,6	18,7	Český Brod
3207	75,8	80,7	15,6	18,7	Nepomuk
3214	75,3	80,4	15,7	18,7	Sušice
2114	75,6	81,0	15,7	18,8	Mělník
3106	74,8	80,2	15,3	18,9	Kaplice
Průměr	75,5	80,5	15,6	18,6	

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

Kód ORP	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Název ORP
Skupina 4	<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=46	Nadprůměrná úmrtnost mužů, průměrná úmrtnost žen				
3113	75,1	80,9	15,5	18,7	Trhové Sviny
5301	76,2	81,7	15,4	18,8	Česká Třebová
3204	74,4	81,0	15,6	18,9	Horšovský Týn
3212	74,9	81,3	15,5	18,9	Stod
2109	75,3	81,1	15,4	19,0	Kladno
4215	74,5	80,9	15,5	19,0	Varnsdorf
8113	74,6	82,3	14,8	19,0	Kravaře
2111	76,2	81,1	15,4	19,1	Kralupy nad Vltavou
8105	75,6	82,1	15,5	19,1	Frenštát pod Radhoštěm
2108	76,3	81,3	15,6	19,1	Hořovice
5308	74,9	81,5	14,8	19,1	Moravská Třebová
7209	74,3	81,3	15,1	19,1	Valašské Klobouky
2125	75,2	81,4	15,1	19,1	Vlašim
8104	74,5	81,0	15,4	19,2	Český Těšín
2118	75,1	81,7	15,0	19,2	Nymburk
6211	73,8	81,6	15,1	19,2	Mikulov
2123	75,9	81,9	15,4	19,2	Sedlčany
4214	75,0	80,9	15,9	19,2	Ústí nad Labem
5215	75,4	81,2	15,8	19,3	Vrchlabí
2121	75,8	81,4	15,5	19,3	Rakovník
6101	74,9	82,1	15,6	19,3	Bystřice nad Pernštejnem
7203	74,7	81,3	15,4	19,3	Kroměříž
4202	75,2	81,0	15,8	19,3	Děčín
8101	74,9	81,6	15,8	19,3	Bílovec
7112	75,1	81,6	15,2	19,3	Uničov
3109	75,1	81,5	15,3	19,3	Prachatice
5106	74,3	82,0	15,3	19,3	Nový Bor
2112	75,3	81,6	15,6	19,3	Kutná Hora
5313	75,5	82,0	15,6	19,3	Ústí nad Orlicí
2120	75,7	81,3	15,4	19,3	Příbram
2116	75,8	81,9	15,3	19,4	Mnichovo Hradiště
8108	74,0	80,7	15,2	19,4	Havířov
2102	75,8	81,7	15,5	19,4	Beroun
8121	74,8	81,6	15,5	19,4	Třinec
7101	74,9	81,2	15,5	19,4	Hranice
2104	74,9	81,9	15,0	19,4	Čáslav
5312	74,7	81,7	15,4	19,5	Svitavy
7108	74,5	81,6	15,5	19,5	Prostějov
3104	75,2	81,1	15,1	19,5	Dačice
5208	75,7	81,7	15,4	19,5	Kostelec nad Orlicí
6213	74,7	82,1	15,2	19,5	Pohořelice
7210	75,3	81,5	15,6	19,5	Valašské Meziříčí
8109	75,1	81,9	15,3	19,6	Hlučín
3101	74,5	80,8	15,1	19,6	Blatná
7212	73,7	82,0	15,2	19,7	Vsetín
7110	74,4	81,8	15,7	19,8	Šternberk
Průměr	75,0	81,5	15,4	19,3	

Kód ORP	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Název ORP
Skupina 5	<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=10	Podprůměrná úmrtnost seniorských mužů, nadprůměrná úmrtnost žen				
5206	76,6	80,6	16,3	18,8	Jaroměř
3208	76,5	81,4	16,2	18,8	Nýřany
5204	76,7	81,5	16,6	18,9	Hořice
2103	77,4	81,3	16,2	19,0	Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
2107	76,9	81,8	15,9	19,1	Dobříš
3201	77,2	81,8	16,4	19,1	Blovice
6109	76,6	80,8	16,5	19,2	Pacov
6103	77,5	81,3	16,0	19,3	Humpolec
5203	76,5	81,4	16,5	19,3	Dvůr Králové nad Labem
2119	76,6	81,5	16,8	19,4	Poděbrady
Průměr	76,9	81,3	16,3	19,1	

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní výpočty

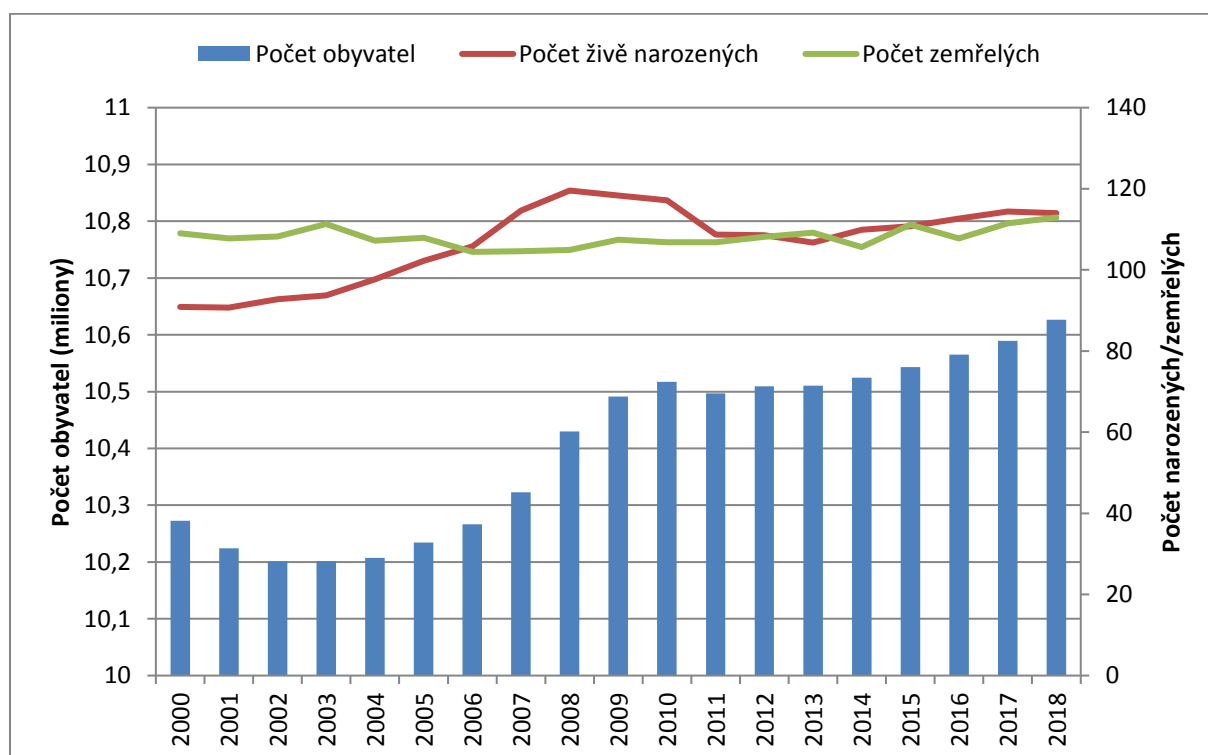
Kód ORP	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Název ORP
Skupina 6	<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=68	Nízká úmrtnost				
8106	75,7	81,6	16,0	19,3	Frýdek-Místek
5311	76,0	82,7	15,8	19,4	Přelouč
5214	75,8	81,6	16,0	19,4	Trutnov
8117	75,2	81,9	15,9	19,4	Opava
5107	75,4	82,1	15,8	19,5	Semily
3111	75,5	81,9	15,9	19,5	Strakonice
7211	76,0	82,3	16,3	19,5	Vizovice
4103	75,2	81,6	16,0	19,5	Karlovy Vary
2101	75,9	82,2	15,8	19,5	Benešov
7104	76,6	81,7	16,4	19,5	Lipník nad Bečvou
8112	75,9	82,1	16,4	19,5	Kopřivnice
7202	75,7	82,2	15,5	19,5	Holešov
2115	76,7	82,0	16,3	19,5	Mladá Boleslav
3112	76,4	81,8	16,3	19,6	Tábor
3105	76,5	82,1	16,1	19,6	Jindřichův Hradec
5306	76,2	82,0	16,5	19,6	Lanškroun
3110	75,6	82,7	15,7	19,6	Soběslav
7106	75,3	81,3	15,8	19,6	Mohelnice
3203	76,4	81,7	15,7	19,7	Horažďovice
6217	76,5	82,5	16,4	19,7	Tišnov
6220	75,7	81,8	15,8	19,7	Znojmo
2110	76,0	81,7	16,0	19,7	Kolín
5105	76,0	82,0	16,0	19,7	Liberec
5304	76,1	82,0	16,2	19,7	Chrudim
3205	75,9	82,0	16,2	19,7	Klatovy
7111	75,2	81,8	15,7	19,7	Šumperk
7109	75,2	81,7	16,0	19,7	Přerov
6110	76,0	82,2	16,2	19,7	Pelhřimov
5109	76,5	82,0	16,4	19,7	Turnov
3114	76,8	82,2	16,1	19,7	Třeboň
6219	75,6	82,0	15,8	19,8	Vyškov
6202	75,6	81,9	15,9	19,8	Boskovice
3202	75,7	82,1	15,8	19,8	Domažlice
5303	76,2	81,8	16,0	19,8	Holice
3210	76,3	82,6	15,9	19,8	Přeštice
3102	76,7	82,1	16,5	19,8	České Budějovice
6206	75,8	82,1	15,5	19,8	Hodonín
5201	75,2	82,2	16,2	19,8	Broumov
7105	75,4	82,1	16,1	19,8	Litovel
7113	76,0	82,1	16,6	19,9	Zábřeh
5302	75,7	81,7	16,0	19,9	Hlinsko
3108	76,4	82,1	16,3	19,9	Písek
7208	75,3	82,4	16,2	20,0	Uherský Brod
3115	74,7	82,9	15,1	20,0	Týn nad Vltavou
6212	76,0	82,2	15,7	20,0	Moravský Krumlov
6204	75,6	82,7	15,7	20,0	Břeclav
7201	76,1	81,6	16,1	20,0	Bystřice pod Hostýnem
6111	76,2	82,7	15,8	20,0	Světlá nad Sázavou
6214	76,3	82,6	15,6	20,0	Rosice
6114	76,1	82,4	16,0	20,0	Velké Meziříčí
5310	74,9	82,4	15,7	20,1	Polička
6208	75,5	82,1	16,4	20,1	Ivančice
6207	76,6	82,5	16,0	20,1	Hustopeče
5212	75,4	81,6	15,9	20,1	Nový Bydžov
7205	74,7	82,4	15,7	20,1	Otrokovice
6221	75,4	83,0	15,7	20,1	Židlochovice
6112	75,4	82,7	15,3	20,1	Telč
8107	74,7	82,6	15,9	20,1	Frýdlant nad Ostravicí
7207	75,9	82,1	16,3	20,2	Uherské Hradiště
6106	76,1	82,5	16,4	20,3	Moravské Budějovice
6218	75,8	83,3	16,3	20,3	Veselí nad Moravou
5207	76,1	82,2	15,9	20,3	Jičín
6215	76,5	82,5	16,2	20,3	Slavkov u Brna
8115	75,0	82,6	15,9	20,3	Nový Jičín
5110	76,0	82,9	15,8	20,4	Železný Brod
7204	76,4	82,6	16,2	20,5	Luhačovice
6210	75,4	82,9	15,8	20,5	Kyjov
6205	76,3	83,2	15,9	20,7	Bučovice
Průměr	75,8	82,2	16,0	19,9	

Kód ORP	MUŽI naděje dožití při narození (e0)	ŽENY naděje dožití při narození (e0)	MUŽI naděje dožití ve věku 65 let (e65)	ŽENY naděje dožití ve věku 65 let (e65)	Název ORP
Skupina 7	<i>Charakteristika skupiny</i>				
N=31	Nejnižší úmrtnost				
5307	77,1	82,4	17,0	19,5	Litomyšl
2122	77,6	82,7	16,4	19,6	Říčany
3209	77,2	81,9	16,7	19,6	Pízeň
5202	77,8	82,8	16,7	19,8	Dobruška
6102	77,6	82,5	16,6	19,8	Havíčkův Brod
5209	77,5	82,4	16,9	19,8	Náchod
5104	76,9	82,5	17,0	19,9	Jilemnice
5314	77,1	82,1	16,5	19,9	Vysoké Mýto
2105	77,4	82,6	16,7	19,9	Černošice
3107	77,7	83,1	16,5	20,0	Milevsko
5103	77,5	82,1	16,8	20,0	Jablonec nad Nisou
6216	77,5	82,5	16,7	20,0	Šlapanice
5210	77,2	83,1	16,4	20,0	Nová Paka
1101	77,9	82,7	17,1	20,1	Praha
5213	76,7	82,9	16,3	20,2	Rychnov nad Kněžnou
5309	77,6	82,7	16,9	20,2	Pardubice
5315	77,9	82,8	17,1	20,3	Žamberk
6104	76,6	83,3	16,5	20,3	Chotěboř
6209	76,5	82,1	17,0	20,3	Kuřim
5205	78,1	83,1	17,3	20,4	Hradec Králové
6201	76,8	82,9	16,9	20,4	Blansko
6105	77,0	83,0	16,6	20,4	Jihlava
6203	77,1	82,7	16,8	20,4	Brno
7213	77,0	82,7	16,8	20,5	Zlín
6108	77,0	83,3	16,9	20,5	Nové Město na Moravě
7107	76,5	82,8	16,6	20,6	Olomouc
7206	76,5	83,0	16,6	20,6	Rožnov pod Radhoštěm
6113	77,4	83,1	16,7	20,6	Třebíč
6115	77,8	83,0	17,1	20,6	Žďár nad Sázavou
5211	78,7	84,2	17,7	20,9	Nové Město nad Metují
6107	77,7	84,5	17,0	21,1	Náměšť nad Oslavou
Průměr	77,3	82,8	16,8	20,2	

Demografický vývoj v ČR v roce 2018

Počet obyvatel české republiky od roku 2003 pomalu početně narůstá. Nárůst byl zastaven pouze v roce 2013 (kdy se početní stav meziročně snížil o necelých 4000 osob). Snížení početního stavu bylo z velké části důsledkem záporné přirozené měny – tedy počet narozených byl nižší než počet zemřelých. Rok 2018 tak byl ve znamení dalšího populačního nárůstu. Na celkovém ročním přírůstku 39 700 osob se výrazněji podílelo saldo zahraniční migrace (rozdíl mezi přistěhovalými a vystěhovalými), přirozenou měnou narostla populace pouze o 1 116 osob. Přirozená tak měna přispěla k růstu populace v roce 2018 pouze z 3%. Přírůstky obyvatel zahraniční migrací byly pro růst populace ČR klíčové i z perspektivy celého sledovaného období let 2008–2018. Za posledních deset let činil úhrnný migrační zisk 194,5 tisíce, zatímco balance přirozené měny byla pouze 33,8 tisíce.

Obr. 1 – Populační vývoj a přirozená měna obyvatel ČR – 2000 - 2018

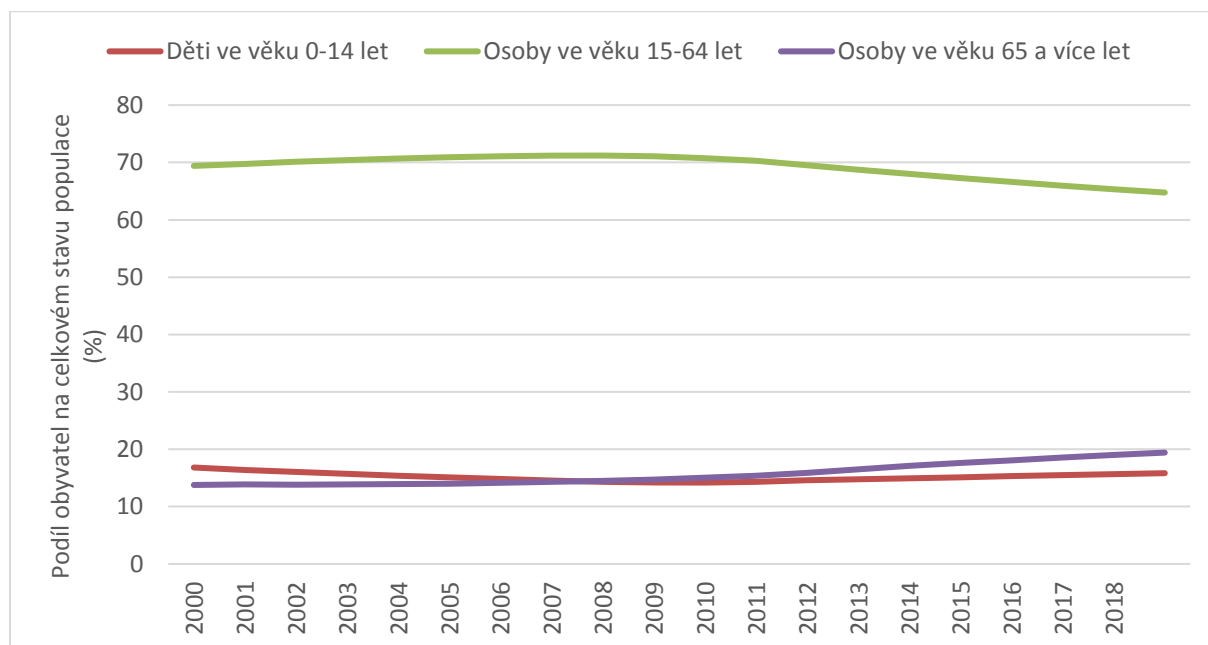
Zdroj: www.czso.cz

Přirozená měna

Počet živě narozených dětí zaznamenal první meziroční pokles za posledních 6 let. V roce 2018 se živě narodilo 114 036 dětí, od roku 2013 tak došlo k mírnému meziročnímu poklesu. Úhrnná plodnost v posledním roce dosáhla úrovně 1,71 dítěte na 1 ženu. Obdobná úroveň byla naposledy v roce 1992. Dále dochází k nárůstu průměrného věku matky při narození dítěte (30,1 roku) a v případě prvorodiček věk také stále roste (28,4 roku).

Počet zemřelých osob nepodléhá větším výkyvům a stále osciluje kolem podobných hodnot. V roce 2018 zemřelo 112 920 obyvatel ČR, což bylo z dlouhodobého pohledu nejvíce za posledních 25 let. Úroveň úmrtnosti však mírně klesá a naděje dožití pomalu roste, u mužů i žen vzrostl přibližně o desetinu roku. Naděje dožití u mužů dosáhla hodnoty 76,1 let a u žen na 81,9 let. Za posledních 10 let tak naděje dožití vzrostla o 2,1 roku u mužů a o 1,6 roku u žen. Úroveň kojenecké úmrtnosti, tedy úmrtí do jednoho roku poklesla z již velice nízké úrovně z 2,7‰ na 2,6‰.

Obr. 2 – Podíly hlavních věkových skupin obyvatel ČR – 2000 - 2018

Zdroj: www.czso.cz

Více než změny v početním stavu celé populace jsou však důležitější proměny věkové struktury. Česká republika se stejně jako další evropské státy potýká s demografickým stárnutím obyvatelstva – dochází k postupné redukci produktivní složky populace na úkor

růstu seniorské složky. Počet osob ve třech hlavních věkových skupinách v roce 2018 nezaznamenal výrazný výkyv. Počet dětí ve věku 0-14 let od roku 2008 nepřerušeně narůstá. Populace seniorů (lidé ve věku 65 a více let) početně narůstá také.

Ke konci roku 2018 byla populace České republiky z 15,9 % tvořena dětmi ve věku 0-14 let, necelých 20 % (19,6%) tvořili senioři ve věku 65 a více let. Zbytek (64,5%) pak doplnily osoby ve věku 15-64 let. Počet obyvatel v produktivním věku má v posledních letech klesající trend a to v důsledku různorodé četnosti jednotlivých generací narozených v druhé polovině 20. století a jejich postupný přesun do vyššího věku. Nejvyšší přírůstky zaznamenává naopak populace seniorů, jen v roce 2018 vzrostl počet obyvatel ve věku 65 a víc let o 46 tisíc a jejich počet je již více než 2,09 milionu. Uvnitř skupiny pak významně roste počet osob ve věku nad 85 i nad 90 let. Průměrný věk obyvatel České republiky se v roce 2018 zvýšil na hodnotu 42,3 roku. Od roku 2008 se pak průměrný věk populace zvýšil již o 2 roky.

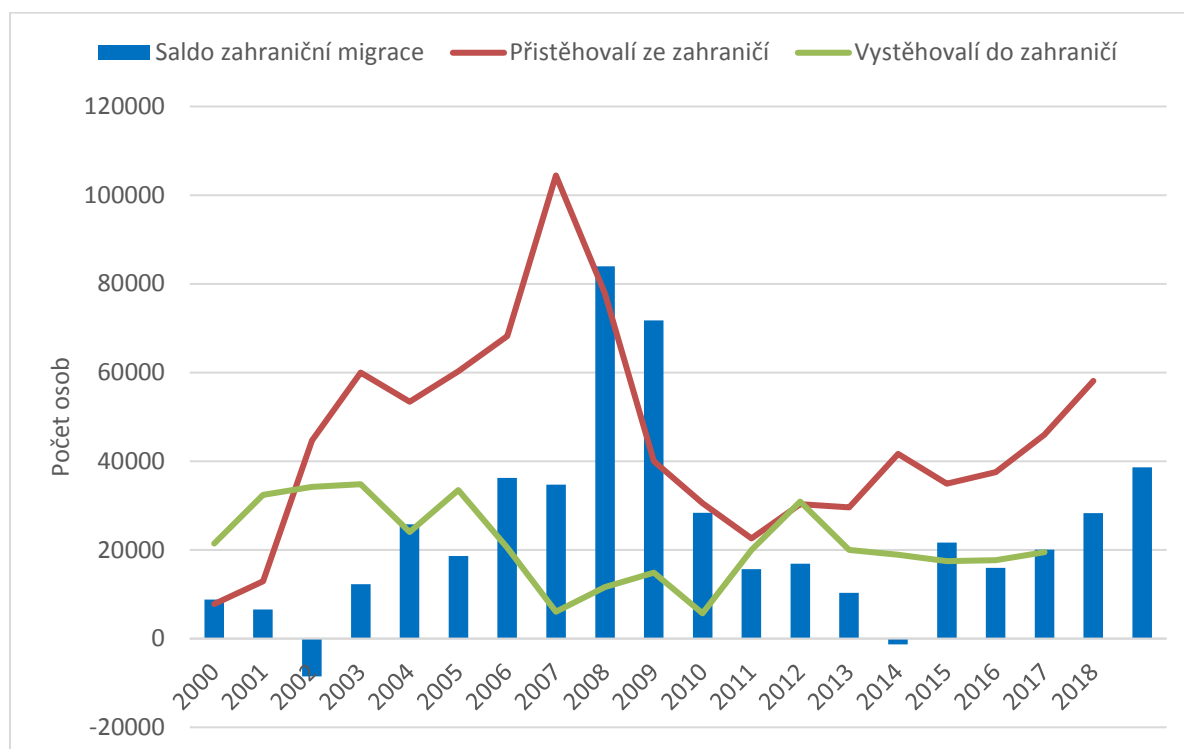
Index stáří, porovnávající početnost dětské složky populace a seniorské složky populace, vzrostl na hodnotu 123 – tedy v populaci je 123 osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let.

Zahraniční stěhování

Díky zahraničnímu stěhování přibýlo v roce 2018 v České republice 38,6 tisíce osob, přičemž téměř 60 % z tohoto objemu představovali muži. Nejvyšší saldo zahraniční migrace měli s Českou republikou občané Ukrajiny (13,2 tisíce) a Slovenska (5,2 tisíce). Z údajů Informačního systému evidence obyvatel (ISEO) a Cizineckého informačního systému (CIS)¹ vyplývá, že počet přistěhovalých do České republiky dosáhl v roce 2018 hodnoty 58 148, o 12 191 vyšší než v roce 2017. Růst trvá od roku 2015, kdy nově přistěhovalých bylo 34,9 tisíce. Více imigrantů ze zahraničí než v roce 2018 bylo naposledy zaznamenáno v roce 2008 a to 77 817. V období 2010–2013 byl počet přistěhovalých na nižší úrovni (okolo 30 tisíc), v roce 2014 to bylo 41 625. Počet vystěhovalých rostl v roce 2018 ve srovnání s přistěhovalými mírněji, z 17 684 v roce 2017 na 19 519 během roku 2018. Nejvyšší počet vystěhovalých ve sledovaném období 2008–2018 byl evidován v roce 2013 (30 876) a nejnižší v letech 2011 (5 701) a 2008 (6 027).

¹ Správcem ISEO je Ministerstvo vnitra ČR, správcem CIS je Ředitelství služby cizinecké policie. V letech 2001–2007 a od července 2012 do současnosti je zdrojem údajů o stěhování cizinců Ředitelství služby cizinecké policie, zatímco v mezidobí byly informace poskytovány z ISEO.

Obr.3 – vývoj zahraniční migrace

Zdroj: www.czso.cz

Situace ve školství

Nepravidelnost demografického vývoje se odráží v počtu žáků/studentů na jednotlivých vzdělávacích stupních. Tento vývoj vykazuje v dlouhodobých časových řadách výkyvy, a způsobuje tak kapacitní problémy ve školství. Pokles porodnosti v 90. letech se posledních letech projevoval hlavně v klesajícím počtu žáků na středních školách. V roce 2018 počet studentů v 1. ročnících středních škol počal poprvé od roku 1990 růst, i když zatím mírně, nárůst by měl podle analýz pokračovat dalších 10 let. V terciárním vzdělávání se již cca 10 let projevuje klesající trend celkového počtu studentů i nově přijatých. Oproti tomu na základních školách počet dětí od roku 2010 stoupá.

Do kapacit škol na úrovni předškolního vzdělávání se promítají významné legislativní změny v posledních letech. S účinností od 1. září 2017 byl zaveden povinný poslední ročník předškolního vzdělávání. Od roku 2018 navíc mají nárok na místo v mateřské škole i tříleté děti. Tyto skutečnosti způsobily nedostatek míst v mateřských školách zejména ve velkých městech a jejich okolí. Kapacita mateřských škol je značně regionálně diferencována. Nedostatek míst se nejvýrazněji projevuje v Praze, Brně a Středočeském kraji, v některých

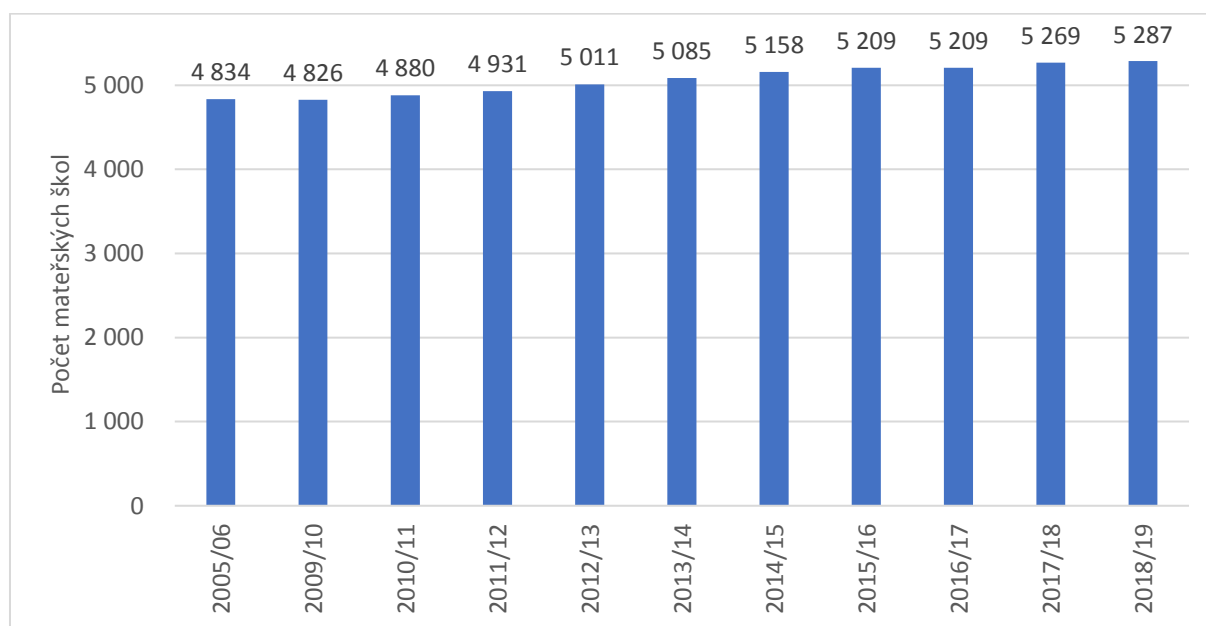
regionech však naopak místa přebývají. Odpovědnost za chybějící místa mají podle zákona v první řadě zřizovatelé mateřských škol, což jsou nejčastěji obce a města, resp. městské části.

Předškolní vzdělávání v České republice zajišťují především mateřské školy, dále pak přípravné třídy a přípravný stupeň základních škol speciálních.

Předškolní vzdělávání poskytují mateřské školy, mateřské školy při zdravotnických zařízeních, přípravné třídy na základních školách a přípravný stupeň základních škol speciálních a je určeno zpravidla dětem od dvou do šesti let, případně do doby jejich nástupu na základní školu.

Ve školním roce 2018/19 zajišťovalo předškolní vzdělávání v České republice celkem 5 287 mateřských škol. Většina mateřských škol v České republice je veřejná (4 837, 91,5 %). Kromě veřejných mateřských škol se mohou děti vzdělávat i v soukromých a církevních mateřských školách.

Obr.4 – Počet mateřských škol v ČR

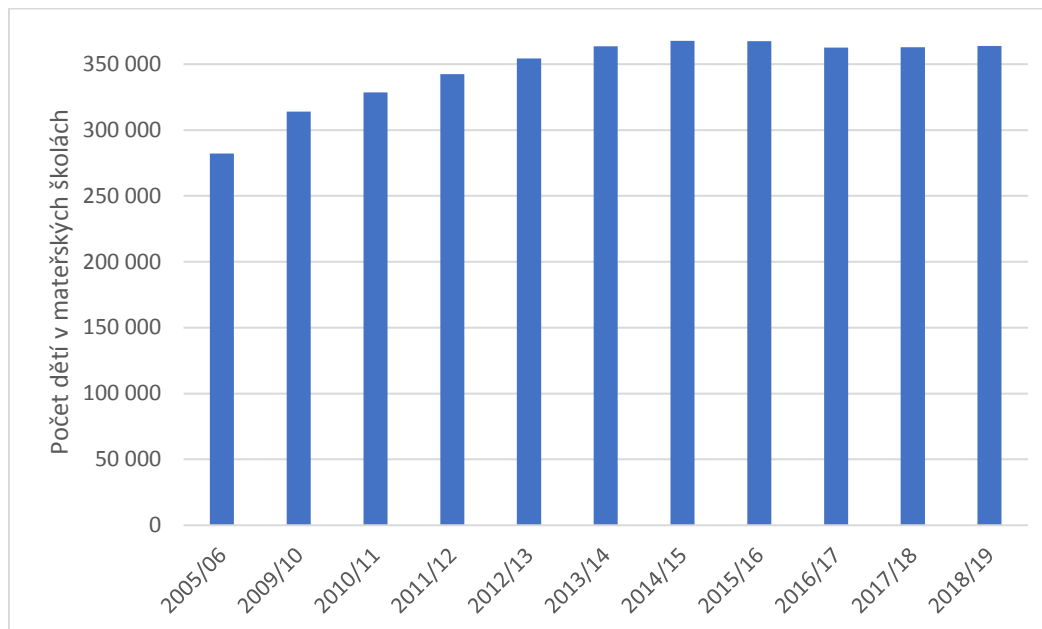

Zdroj: www.msmt.cz

V předškolním vzdělávání bylo ve školním roce 2018/19 celkem 366 924 dětí, z toho většina v mateřských školách (99,1 %, 363 776 dětí), zbytek docházel do přípravných tříd základních škol (3 132 dětí) nebo do přípravného stupně základních škol speciálních (186 dětí). Za posledních 10 let vzrostl počet dětí v mateřských školách o 20,6 %. Největší nárůst byl zaznamenán především ve školních letech 200/10 až 2014/15 a svého vrcholu dosáhl v roce 2010/11 kdy

počet dětí meziročně vzrostl o 4,7 % (14 604 dětí). Naopak v roce 2016/17 byl zaznamenán meziroční pokles počtu dětí navštěvujících mateřské školy.

Obr.5 – Počet dětí v mateřských školách v ČR

Zdroj: www.msmt.cz

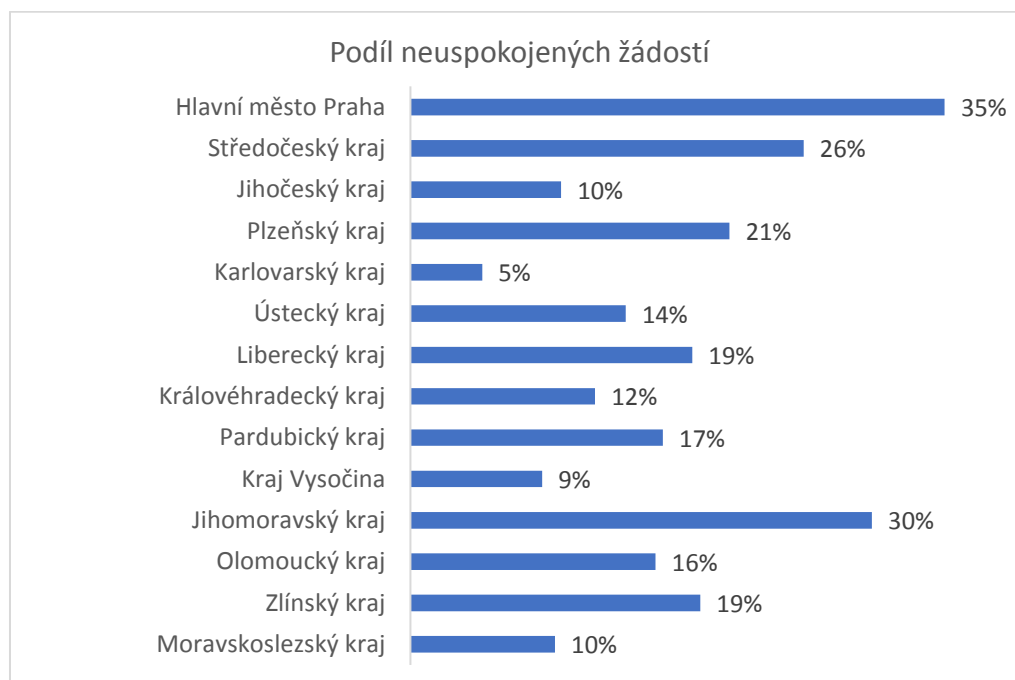
Tab. 1: regionální rozložení mateřských škol

Území		Školy	Třídy	Děti
Česká republika		5 287	16 064	363 776
	Hlavní město Praha	427	1 862	43 288
	Středočeský kraj	789	2 258	50 797
	Jihočeský kraj	321	1 009	23 060
	Plzeňský kraj	276	841	18 863
	Karlovarský kraj	124	382	8 954
	Ústecký kraj	359	1 137	25 122
	Liberecký kraj	235	673	15 078
	Královéhradecký kraj	314	849	19 009
	Pardubický kraj	318	780	18 398
	Kraj Vysočina	288	806	17 770
	Jihomoravský kraj	669	1 831	41 618
	Olomoucký kraj	387	1 022	22 667
	Zlínský kraj	317	862	19 912
	Moravskoslezský kraj	463	1 752	39 240

Zdroj: www.msmt.cz

Z regionálního pohledu je nejvíce mateřských škol a tříd zřízených v kraji největším, tj. ve Středočeském kraji. Ve školním roce 2018/19 zde bylo 789 (14,9 %) mateřských škol se 2 258 třídami, které navštěvovalo 50 797 dětí. Naopak jen 124 (2,3 %) mateřských škol najdeme v Karlovarském kraji s 382 třídami, kde se vzdělávalo 8 954 dětí.

Obr.6 – Podíl neuspokojených žádostí v přijetí do MŠ z celkového počtu podaných žádostí

Zdroj: www.msmt.cz

Regionální diference není pouze o počtu mateřských škol v jednotlivých regionech, ale především o podílu neuspokojených žádostí o přijetí do mateřské školy. Dlouhodobě vykazují vysoký převis mateřské školy v Praze, v obcích Středočeského kraje a v Jihomoravském kraji (hlavně Brno), kde se podíl neúspěšných žadatelů dlouhodobě (přibližně od školního roku 2008/2009) pohybuje kolem 30%.

Sociální služby v České republice

Sociální služby jsou služby pobytové, ambulantní nebo terénní. Hlavní úlohu v jejich typovém a územním zajištění mají krajské a místní samosprávy.

Téměř 70 % celkové kapacity zařízení sociálních služeb zajišťují instituce, které jsou zřizovány kraji či obcemi. Ostatní zřizovatelé (nevládní neziskové organizace včetně církevních a soukromých právnických a fyzických osob) hrají důležitou roli zvláště u některých druhů

zařízení sociálních služeb. Jako jsou terapeutické komunity, služby následné péče, zařízení pro krizovou pomoc a domy na půl cesty.

Ambulantní a terénní služby

Nevýznamnější terénní sociální službou je dlouhodobě pečovatelská služba. Počet klientů pečovatelské služby se v posledních letech téměř nezměnil a v roce 2018 bylo evidováno celkem 103 312 uživatelů pečovatelské služby. Pečovatelská služba je stále také nejvíce nedostatkovou terénní sociální službou, jen v minulém roce bylo zaznamenáno téměř 3 500 neuspokojených žádostí.

Tab.2: Počet uživatelů (klientů) vybraných terénních a ambulantních sociálních služeb (2010–2018)

Rok	Pečovatelská služba	Osobní asistence	Tísňová péče	Průvodcovské a předčitatelské služby	Podpora samostatného bydlení	Odlehčovací služby	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Tlumočnické služby
2010	113 238	5 228	1 368	819	243	8 421	.	3 719
2011	113 607	5 677	2 595	662	404	10 576	.	6 801
2012	113 041	6 554	2 392	723	578	11 201	.	7 235
2013	111 048	7 314	1 845	746	585	10 779	.	7 272
2014	109 962	7 835	2 193	537	734	10 558	.	6 869
2015	111 375	8 501	2 185	777	832	11 768	.	6 853
2016	106 673	8 979	2 076	841	938	12 632	.	4 692
2017	103 604	8 743	3 008	783	875	12 287	32 510	5 929
2018	103 312	9 716	4 089	940	1 112	12 807	29 900	6 114

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Druhou nejvíce nedostatkovou službou jsou pak odlehčovací služby, kde muselo být v roce 2018 odmítnuto přes 2 800 žádostí. Na další příčce je pak pomoc osobní asistence, kde nebylo vyhověno téměř 1 800 žádostí. Nejvíce neuspokojených žádostí o pečovatelskou službu bylo zaznamenáno v kraji Vysočina a v Jihomoravském kraji. V Jihomoravském kraji a ve Zlínském kraji pak bylo také 500 neúspěšných žadatelů o odlehčovací služby. V Praze je pak nejvíce nedostatková osobní asistence. Celkově nejméně neuspokojených žádostí pak bylo v Plzeňském kraji. Je však důležité upozornit, že počet žádostí nemusí odpovídat počtu žadatelů, protože žadatel si může podat více žádostí najednou. Dá se však předpokládat, že

v kombinaci s postupným stárnutím populace a zlepšující se zdravotní péče, bude stále více osob, které budou podpůrné služby vyžadovat.

Tab. 3 Evidovaný počet neuspokojených žádostí o vybrané sociální služby podle krajů v roce 2018

ČR, kraje (trvalé bydliště žadatele)	Pečovatelská služba	Osobní asistence	Tísňová péče	Průvodcovské a předčitatelské služby	Podpora samostatného bydlení	Odlehčovací služby	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Tlumočnické služby
Česká republika	3 490	1 783	-	9	111	2 806	550	1 041
Hl. m. Praha	139	715	-	-	10	300	51	530
Středočeský	157	58	-	2	9	336	32	-
Jihočeský	130	32	-	7	-	120	15	1
Plzeňský	19	23	-	-	4	5	41	-
Karlovarský	32	3	-	-	3	-	36	-
Ústecký	79	20	-	-	21	82	66	-
Liberecký	203	114	-	-	4	158	52	-
Královéhradecký	83	109	-	-	-	215	42	9
Pardubický	167	51	-	-	5	193	3	-
Vysočina	687	64	-	-	2	151	5	-
Jihomoravský	626	183	-	-	6	500	75	500
Olomoucký	240	26	-	-	1	72	72	-
Zlínský	517	109	-	-	-	488	-	-
Moravskoslezský	411	276	-	-	46	186	60	1

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zařízení sociálních služeb

Od roku 2012 vývoj v nabídce zařízení sociálních služeb nezaznamenal vyšší výkyvy. Počet lůžek i počty klientů v domovech pro seniory jsou velmi vyrovnané. Co dlouhodobě roste jsou hlavně lůžka v domovech se zvláštním režimem a chráněná bydlení, obdobně pak vývoj počtu lůžek kopíruje vývoj počtu uživatelů těchto služeb.

V roce 2018 bylo přes 58 tisíc neuspokojených žádostí o umístění v domově pro seniory. I když se může díky meziročnímu poklesu o přibližně 2 tisíce neuspokojených žádostí zdát, že se situace zlepšuje, určitě tomu tak není a při výhledu na několik let dopředu se dá očekávat, že počty žádostí budou každoročně vyšší, než je současná kapacita těchto služeb. Obdobná situace panuje i u domovů se zvláštním režimem. Na konci roku 2018 bylo evidováno přes 24 tisíc neuspokojených žádostí o umístění v nich. V případě žádostí o umístění v domově se zvláštním režimem došlo k meziročnímu nárůstu o 1,9 tisíc žádostí.

Tab. 4 Vybraná pobytová zařízení sociálních služeb (stav k 31. 12.)

Rok	Týdenní stacionáře	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Domovy pro seniory	Domovy se zvláštním režimem	Chráněné bydlení	Azylové domy	Domy na půl cesty
Zařízení							
2012	67	212	480	210	148	214	41
2013	65	212	491	228	161	215	34
2014	63	210	500	263	178	211	35
2015	60	212	496	276	196	215	34
2016	57	209	514	307	205	211	37
2017	57	204	519	322	207	214	36
2018	51	204	525	341	210	217	37
Lůžka							
2012	951	13 820	37 477	10 740	2 743	6 534	429
2013	897	13 423	38 091	12 048	2 956	6 661	355
2014	845	12 926	37 327	14 354	3 214	7 002	381
2015	836	12 707	37 200	15 494	3 556	7 311	376
2016	779	12 402	37 247	17 784	3 898	7 111	408
2017	868	12 231	37 037	18 853	4 014	7 199	396
2018	820	11 999	37 048	20 075	4 104	7 265	407
Klienti (uživatelé)							
2012	827	13 334	36 197	10 300	2 606	5 454	314
2013	773	12 956	36 598	11 564	2 803	5 380	283
2014	750	12 500	35 882	13 668	2 979	5 554	285
2015	735	12 206	35 944	14 783	3 280	5 485	248
2016	692	11 997	35 829	16 856	3 660	5 355	228
2017	770	11 815	35 501	17 856	3 766	5 451	259
2018	731	11 630	35 489	18 954	3 888	5 289	276

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

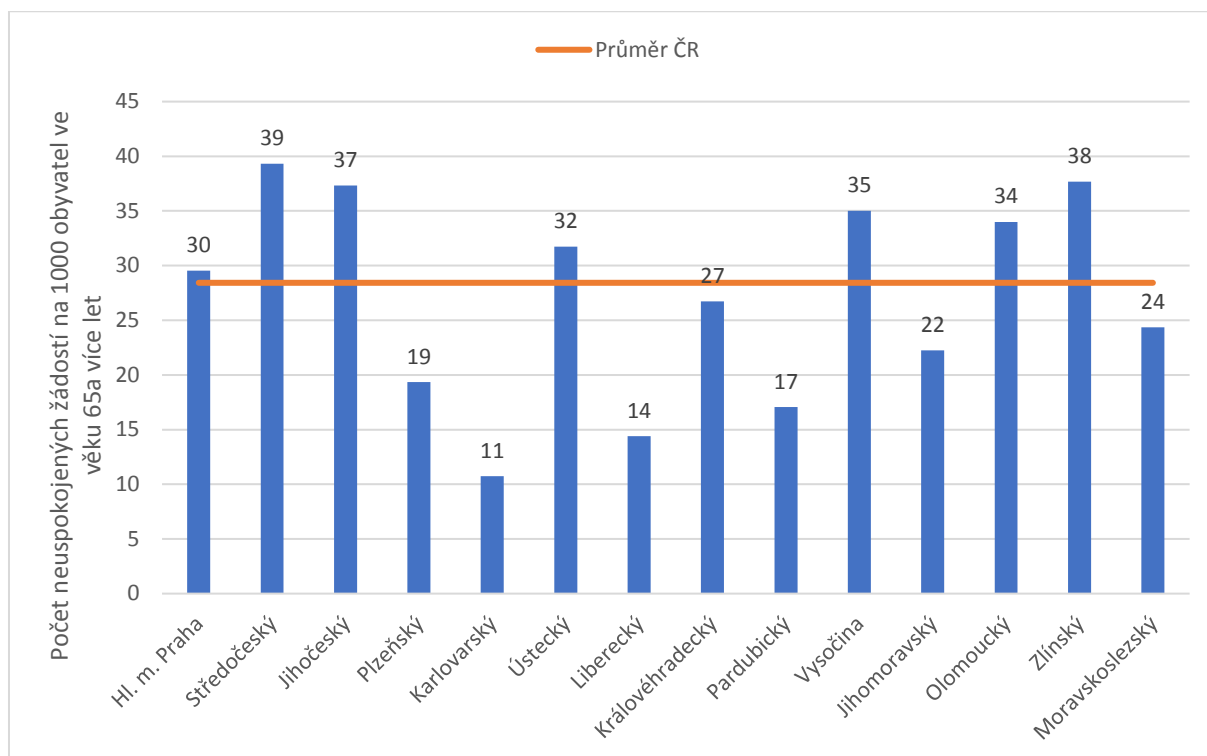
Zřízení sociální péče je více druhů pro různé cílové skupiny uživatelů. V projektu demografického portálu se budeme zabývat převážně podpůrnými službami pro seniory, nicméně informace o jiných službách, pro jiné uživatele nebudeme opomínat a ve výstupech budeme ukazovat vše. Chceme tak zvýšit povědomí o možných formách podpory i pro rodiny s dětmi a jiné cílové skupiny.

Tab.5 Evidovaný počet neuspokojených žádostí v zařízeních sociálních služeb podle krajů k 31. 12. 2018

ČR, kraje (trvalé bydliště žadatele)	centra denních služeb	denní stacionáře	týdenní stacionáře	domovy pro osoby se zdravotním postižením	domovy pro seniory	domovy se zvláštním režimem	chráněné bydlení	azylové domy	domy na půl cesty	zařízení pro krizovou pomoc
Česká republika	85	361	174	2 733	57 997	24 198	1 915	7 685	120	728
Hl. m. Praha	6	38	12	136	7 183	2 345	173	894	24	444
Středočeský	3	17	33	344	9 533	2 320	125	767	1	-
Jihočeský	-	9	10	120	4 673	1 083	99	904	-	-
Píseňský	-	3	18	317	2 208	1 455	28	125	5	-
Karlovarský	-	1	-	43	618	616	14	106	-	1
Ústecký	2	8	-	263	4 906	2 393	127	2 055	34	252
Liberecký	-	4	2	90	1 237	775	18	215	11	-
Královéhradecký	-	114	-	280	3 052	710	73	118	8	-
Pardubický	-	1	3	73	1 728	689	51	247	27	22
Vysočina	-	7	4	121	3 515	1 565	78	299	6	-
Jihomoravský	22	112	59	317	5 100	4 026	344	340	-	-
Olomoucký	-	3	1	92	4 254	1 226	222	437	-	5
Zlínský	17	10	1	138	4 364	2 205	138	388	-	-
Moravskoslezský	35	34	31	399	5 626	2 790	425	790	4	4

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Obr.7 Počet neuspokojených žádostí o umístění v domově pro seniory podle krajů k 31. 12. 2018 na 1000 osob ve věku 65 a více let.

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Nejvyšší počet neuspokojených žádostí o umístění v domově pro seniory v přepočtu na 1000 obyvatel ve věku 65 a více let v daném kraji byl evidován ve Středočeském a Zlínském kraji (39, resp. 38 neúspěšných žádostí na 1000 obyvatel ve věku 65 a více let). Nejnižší relativní počet neuspokojených žádostí byl v Karlovarském kraji (11 neúspěšných žádostí) a Libereckém kraji (14 neúspěšných žádostí).

Informace a zdroje dat:

<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2018>

<https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky-bec10o9r0o>

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp> - Statistické ročenky MŠMT

<https://www.czso.cz/csu/czso/a-predskolni-vzdelavani-materske-skoly-a-pripravne-tridy-zakladnich-skol>

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_cs

<https://www.sancedetem.cz/cs/o-cem-se-mluvi/jaka-zarizeni-socialnich-sluzeb-jsou-k-dispozici-v-cr-3998.shtml>

<https://www.mpsv.cz/web/cz/socialni-sluzby-1#sszp>

<https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezeceni-2018>

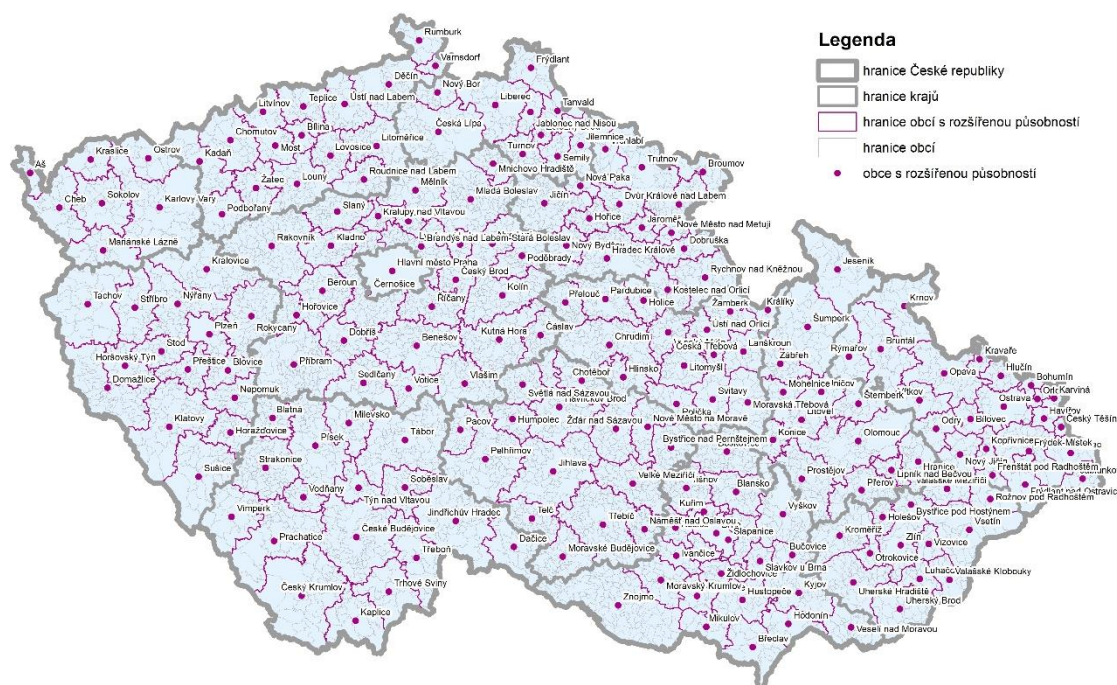
Odborný slovníček:

SO ORP Správní obvody obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra. Číselník obcí s rozšířenou působností, byl zaveden sdělením Českého statistického úřadu č. 471/2002 Sb., ze dne 29. října 2002 o zavedení Číselníku obcí s rozšířenou působností, Číselníku obcí s pověřeným obecním úřadem (CISPOU) a Číselníku správních obvodů hl. m. Prahy (CISOP). V platnost vstoupil dnem 1. ledna 2003 (https://www.czso.cz/csu/czso/ciselnik_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_-cisorp-).

V současnosti je 205 SO ORP a Hl.m.Praha (celkem 206 územních jednotek)

MAPA SPRÁVNÍHO USPOŘÁDÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY (k 31. 3. 2017)
Obce

UUR

Zdroj: Mapový podklad – ARC ČR 500, soubory správních a katastrálních hranic 2015.

Ústav územního rozvoje Brno, březen 2017

Zdroj mapy: <https://portal.uur.cz/>

Wardova metoda – metoda hierarchického shlukování, vychází z analýzy rozptylu. Slučuje takové shluky, kde je minimální součet čtverců. Obecně lze říci, že je tato metoda velmi účinná, nicméně má tendenci vytvářet poměrně malé shluky. Vzdálenosti objektů se měří čtvercovou euklidovskou vzdáleností.

Přirozená měna vyjádření procesů rození a vymírání lidských populací, pro spojení dvou základních složek demografické reprodukce

Přirozený přírůstek - rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých ve sledované populaci v kalendářním roce. Dosahuje – li přirozený přírůstek záporných hodnot, mluvíme o přirozeném úbytku.

Úhrnná plodnost - součet měr plodnosti podle věku vyjadřující intenzitu plodnosti dané populace v daném časovém období (*obvykle kalendářní rok*). Udává počet dětí, které by se narodily jedné ženě během reprodukčního období, kdyby se hodnoty míry plodnosti dle věku neměnily zhruba 35 let. Měří intenzitu plodnosti ve fiktivní generaci, jejíž řád plodnosti je složen z reálných měr plodnosti 35 generací. Číslo 35 představuje počet let reprodukčního období ženy, počítáno s věkovým rozpětím 15 - 49 let. Jde tedy o počet živě narozených dětí připadajících na jednu ženu ve věku 15-49 let. Magickým číslem úp je hodnota **2,1**, která zajišťuje udržení početního stavu populace

Naděje dožití při narození (střední délka života) ukazatel vycházející z úmrtnostních tabulek, vyjadřuje počet let, která v průměru ještě prožije osoba ve věku x. Jedná se o ukazatel hypotetický, vycházející z předpokladu zachování stávajících úmrtnostních poměrů, vyjadřuje úmrtnostní situaci v daném roce. Nejčastěji se udává střední délka života ve věku 0, tedy při narození, odděleně za obě pohlaví.

Kojenecká úmrtnost - vyjadřuje úmrtnost v prvním roce života, tzn. v průběhu prvních 365 dní života dítěte.

Saldo migrace - (rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých) podává základní informaci o populačním vývoji jednotlivých obcí/měst/regionů/států,

Vybrané druhy terénních a sociálních služeb a jejich charakteristika:

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba je terénní nebo ambulantní služba poskytována osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje ve vymezeném čase v domácnosti osob a v zařízeních sociálních služeb. Služba obsahuje pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu. Bez úhrady se

poskytuje rodinám, ve kterých se narodily současně tři nebo více dětí, účastníkům odboje a pozůstalým manželům (manželkám) po účastnících odboje starším 70 let.

Osobní asistence

Osobní asistence se poskytuje v přirozeném sociálním prostředí osobám se zdravotním postižením a seniorům, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby, a to v předem dohodnutém rozsahu a čase. Služba obsahuje pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Tísňová péče

Tísňová péče je terénní distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami, které jsou vystaveny stálému riziku ohrožení zdraví nebo života, popřípadě náhlého zhoršení zdravotního stavu. Služba se poskytuje za úhradu.

Průvodcovské a předčitatelské služby

Průvodcovské a předčitatelské služby jsou terénní nebo ambulantní služby poskytované osobám, jejichž schopnosti jsou sníženy z důvodu věku nebo zdravotního postižení v oblasti orientace nebo komunikace, a napomáhá jim osobně si vyřídit vlastní záležitosti. Služba obsahuje zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Tyto služby jsou poskytovány za úhradu.

Podpora samostatného bydlení

Podporované bydlení je terénní služba poskytovaná osobám se zdravotním postižením chronickým onemocněním, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby; služba se poskytuje v domácnosti osob. Služba obsahuje pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Odlehčovací služby

Odlehčovací služby jsou terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které jinak pečuje osoba blízká v domácnosti. Cílem služby je umožnit pečující osobě nezbytný odpočinek. Služba obsahuje pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy

nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého existují rizika ohrožení jeho vývoje, nebo je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě obtížné krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje. Služba obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje bez úhrady.

Tlumočnické služby

Tlumočnické služby jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým postižením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím bez pomoci jiné fyzické osoby. Služba obsahuje zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Tlumočnické služby jsou poskytovány bez úhrady.

Druhy zařízení sociálních služeb (dle § 34 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách) a jejich charakteristika:

Centra denních služeb

Centra denních služeb poskytují ambulantní služby osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Cílem služby je posílit samostatnost a soběstačnost osob v nepříznivé sociální situaci, která může vést k sociálnímu vyloučení. Služba obsahuje pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Denní stacionáře

Denní stacionáře poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje

pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Služba obsahuje pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Týdenní stacionáře

Týdenní stacionáře poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Služba obsahuje poskytnutí ubytování a stravy, pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení a výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

Domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytují dlouhodobé pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby. Služba obsahuje poskytnutí ubytování a stravy, pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Domovy pro seniory

Domovy pro seniory poskytují dlouhodobé pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby. Služba obsahuje poskytnutí ubytování a stravy, pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Domovy se zvláštním režimem

Domovy se zvláštním režimem poskytují dlouhodobé pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění, závislosti na návykových látkách, osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a další typy demencí, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby. Režim v těchto zařízeních při poskytování sociálních služeb je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob. Služba obsahuje poskytnutí ubytování a stravy, pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu. Vybrané údaje o sociálním zabezpečení za rok 2018 2018

Chráněné bydlení

Chráněné bydlení je pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení. Služba obsahuje poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Azylové domy

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba obsahuje poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Domy na půl cesty

Domy na půl cesty poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob. Služba obsahuje činnosti poskytnutí ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským

prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Krizová pomoc

Krizová pomoc je terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svojí nepříznivou situaci vlastními silami. Služba obsahuje poskytnutí ubytování, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje bez úhrady.

Nízkoprahová denní centra

Nízkoprahová denní centra poskytují ambulantní služby, popřípadě terénní služby pro osoby bez přístřeší. Služba obsahuje pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. V nízkoprahových denních centrech hradí osoby úhradu za stravu ve výši stanovené poskytovatelem.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem a mládeži ohroženým sociálním vyloučením. Služba je určena dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících s jejich způsobem života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky, aby v případě zájmu mohli řešit svoji nepříznivou sociální situaci. Služba může být poskytována osobám anonymně. Služba obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje bez úhrady.

Noclehárny

Noclehárny poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování. Služba obsahuje pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí přenocování. Služba se poskytuje za úhradu ve výši stanovené poskytovatelem.

Terapeutické komunity

Terapeutické komunity poskytují pobytové služby i na přechodnou dobu pro osoby závislé na návykových látkách nebo osoby s chronickým duševním onemocněním, které mají zájem

o začlenění do běžného života. Služba obsahuje činnosti poskytnutí stravy, poskytnutí ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Sociální poradenství

Sociální poradenství poskytuje osobám v nepříznivé sociální situaci potřebné informace přispívající k řešení jejich situace. Základní sociální poradenství je součástí všech druhů sociálních služeb. Odborné sociální poradenství zahrnuje občanské poradny, manželské a rodinné poradny, sociální práci s osobami společensky nepřízpůsobenými, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí, sociálně právní poradenství pro osoby se zdravotním postižením a seniory. Služba obsahuje poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje bez úhrady.

Sociálně terapeutické dílny

Sociálně terapeutické dílny jsou ambulantní služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu umísitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. Jejich účelem je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím pracovní terapie. Služba obsahuje činnosti pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění a podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností. Služba se poskytuje za úhradu.

Sociální rehabilitace

Jedná se o soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných činností pro samostatný život. Sociální rehabilitace se poskytuje formou terénních a ambulantních služeb, nebo formou pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb. Terénní a ambulantní služba obsahuje činnosti nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Forma pobytové služby v centrech sociálně rehabilitačních služeb

obsahuje poskytnutí ubytování a stravy, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.

Raná péče

Raná péče je terénní služba, popřípadě doplněná ambulantní formou služby, poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby. Služba obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje bez úhrady.

Intervenční centra

Intervenční centra poskytují pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Na základě zákonné povinnosti kontaktují osobu ohroženou, a to nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykazání ze společného obydlí. Služba obsahuje sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Pokud je poskytována formou pobytových služeb obsahuje poskytnutí ubytování, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy. Součástí služby je zajištění spolupráce mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, OSPOD, obcemi, útvary Policie ČR a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy. Služba se poskytuje bez úhrady.

Služby následné péče

Služby následné péče jsou ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu ve zdravotnickém zařízení, absolvovaly ambulantní léčbu nebo se jí podrobují, nebo osobám, které abstinují. Služba obsahuje sociálně terapeutické činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje bez úhrady.